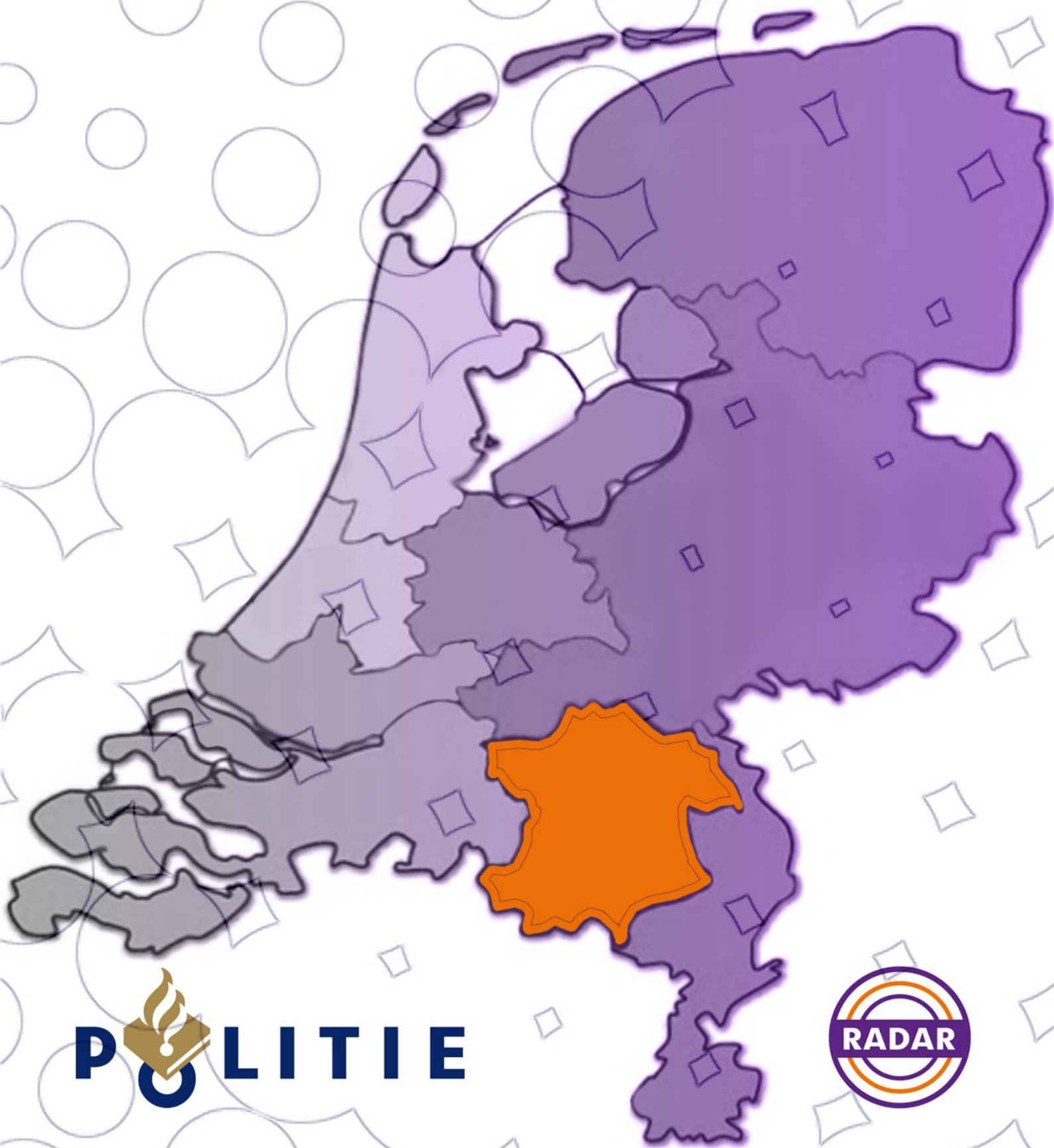

MONITOR DISCRIMINATIE 2016

Oost-Brabant

Colofon

Titel

Monitor Discriminatie 2016 Oost-Brabant

Tekst

Inte van der Tuin

Gezamenlijke uitgave

RADAR / de politie

www.radar.nl

www.politie.nl

Rotterdam, 2017

Dit is een gezamenlijke uitgave van de politie-eenheid Oost-Brabant en RADAR, die hierin hun discriminatiecijfers op eenheidsniveau publiceren. De politie, het College voor de Rechten van de Mens en de antidiscriminatievoorzieningen Sociom, LEV-groep, Lumens, ContourdeTwern en ADV Oirschot hebben voor deze uitgave gegevens beschikbaar gesteld.

Regionaal en landelijk

De Monitor Discriminatie 2016 Oost-Brabant verschijnt gelijktijdig met rapporten over zeven andere regionale politie-eenheden en het landelijke rapport Discriminatiecijfers in 2016. Met deze publicaties is een stap gezet in de uniformering van rapportages over discriminatieregistraties, in afstemming met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de politie. Het landelijk rapport Discriminatiecijfers 2016 en alle rapporten op eenheidsniveau zijn te vinden op de website van de Landelijke Vereniging tegen Discriminatie (LVtD): www.discriminatie.nl.

Samenvatting

Daling politieregistraties, ADV-meldingen gelijk

In 2016 ontvingen de antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) in de politie-eenheid Oost-Brabant ongeveer evenveel meldingen als in 2015. De politie registreerde aanzienlijk minder discriminatie-incidenten dan in 2015. In dit rapport zijn ruim vijfhonderd registraties uit de politie-eenheid geanalyseerd: 173 klachten en meldingen bij ADV's, 291 politieregistraties en 46 zaken bij het College voor de Rechten van de Mens.

Opvallende verschillen ADV's en politie

Waar het gaat om de geregistreerde discriminatiegronden, is een aantal opvallende verschillen te zien tussen de meldingen die bij ADV's binnenkwamen en de registraties van de politie. Bij ADV's bleef ras verreweg de meest gemelde discriminatiegrond, maar het aantal meldingen op deze grond nam sterk af. Ook in de politieregistraties kwam de grond ras aanzienlijk minder voor dan in 2015. Het aantal meldingen bij ADV's op de grond seksuele gerichtheid halveerde in 2016 bijna, terwijl registraties op deze grond bij de politie in 2016 juist het meest voorkwamen. Verder was bij de ADV's een stijging zichtbaar op de gronden handicap/chronische ziekte en geslacht, evenals op de gronden arbeidscontract en arbeidsduur. Deze gronden kwamen in de politieregistraties niet (meer) voor. Godsdienst en leeftijd bleven bij de ADV's veel voorkomende discriminatiegronden. Bij de politie nam het aantal registraties op de grond godsdienst juist af. Er is geen directe verklaring voor deze verschillen.

Werknemers met publieke taak

In 2016 is het aantal registraties van discriminatie-incidenten gericht tegen werknemers met een publieke taak meer dan verdubbeld (in totaal waren er 90 registraties in 2016). Bijna alle registraties zijn afkomstig van politieagenten en betroffen discriminerende beledigingen, vooral op de discriminatiegronden seksuele gerichtheid en antisemitisme. Het gaat naar alle waarschijnlijkheid hoofdzakelijk om incidenten waarbij de werknemer is uitgescholden voor "homo" of "jood".

Etnisch profileren

Etnisch profileren door de politie kreeg in 2016 veel aandacht in het publieke en politieke debat. In de (landelijke) media was specifieke aandacht voor de politie-eenheid Oost-Brabant. Een afstudeerscriptie van een politieacademie-student over etnisch profileren binnen de eenheid en andere interne onderzoeksrapporten werden openbaar gemaakt. Uit het afstudeeronderzoek over de politie-eenheid Oost-Brabant bleek dat etnisch profileren zeer regelmatig voorkwam. Anders dan een aantal jaar eerder, erkende de politie de problematiek. Desondanks leken veel Nederlanders – onder wie ook politiemensen – van mening dat etnisch profileren geen probleem is. De aandacht voor het onderwerp riep soms zelfs weerstand op, zowel bij burgers als bij politiemensen. Opvallend is dat irritatie en boosheid over 'gezeur over discriminatie' ook een aantal keer naar voren kwam in ADV-meldingen in de politie-eenheid Oost-Brabant.

Aanbeveling

Uit onderzoek blijkt dat etnisch profileren een punt van discussie is in de politiepraktijk in Oost-Brabant. Aangezien de meningen over dit onderwerp (sterk kunnen) verschillen is het belangrijk om ruimte te creëren voor open uitwisseling en reflectie op goed politiewerk en de plaats van (etnisch) profileren en controles (op eigen initiatief) daarbinnen. Hierbij is het waardevol om stil te staan bij de (negatieve) effecten van etnisch profileren op politie en samenleving. Binnen het landelijk

politieprogramma De Kracht van het verschil worden trainingen en tools beschikbaar gesteld om dit probleem aan te pakken.

De eenheidsleiding wordt geadviseerd om de aanpak van etnisch profileren op de agenda te zetten en gebruik te maken van beschikbare instrumenten binnen De Kracht van het Verskil. Daarnaast kunnen teamchefs aangespoord worden het gesprek over etnisch profileren aan te gaan tijdens werkoverleggen, teambesprekingen en aan de koffietafel, om zo het onderwerp bespreekbaar te maken.

Discriminatie van vluchtelingen

Het onderwerp vluchtelingen bleef ook in 2016 de gemoederen bezighouden in Nederland. Het publieke debat verhevigde sinds 2015, doordat het verweven raakte met de discussie over de angst voor terrorisme en voor de gevolgen van de veronderstelde tegenstellingen tussen westerse waarden en die van de overwegend islamitische vluchtelingen. In 2016 kwam in landelijk en lokaal beleid de prioriteit te liggen bij de huisvesting van statushouders, in plaats van de tijdelijke opvang van asielzoekers. Hoewel huisvesting van statushouders een minder grootschalig proces is, riep dit in Nederland – ook in de politie-eenheid Oost-Brabant – opnieuw heftige reacties op. Deze heftige reacties hingen ook samen met een gevoel van onrechtvaardigheid over wat vluchtelingen, die in veel gevallen afhankelijk zijn van de sociale woningmarkt en andere collectieve voorzieningen, allemaal ‘gratis’ krijgen. Het is opvallend dat dit soort sentimenten regelmatig terugkwamen in de meldingen die in 2016 in Oost-Brabant bij de ADV's werden gedaan.

Vluchtelingen hebben een kwetsbare positie, zeker als er in (delen van) de samenleving (zeer) negatief tegen hun komst wordt aangekeken. Binnen deze groep zijn lhbt-vluchtelingen nog eens extra kwetsbaar. Er zijn aanwijzingen voor een lage meldingsbereidheid onder deze groep(en). Bovendien ontbreekt een centrale incidentregistratie van vijandige bejegening en geweld tegen vluchtelingen. Daarom is er (nog) weinig zicht op deze problematiek.

Aanbeveling

Allereerst is het noodzakelijk om (preventief) te investeren in de acceptatie van asielzoekers en statushouders als medebuurtbewoners. Het is wenselijk dat gemeenten en woningcorporaties in een vroeg stadium met buurtbewoners in gesprek gaan als er plannen zijn voor de huisvesting van asielzoekers of statushouders, ook als het gaat om individuele plaatsing in sociale huurwoningen. Daarnaast is het belangrijk dat partijen die zicht hebben op incidenten en signalen rond discriminatie van asielzoekers en statushouders samenwerken om tot een goed overzicht te komen van de aard en omvang van incidenten. Dit geldt onder andere voor ADV's, politie, COA, Vluchtelingenwerk, COC, gemeenten en woningcorporaties. Betere onderlinge afstemming en uitwisseling van registraties en signalen bevordert de vroegtijdigheid en daarmee ook de effectiviteit van de aanpak.

Discriminatie in de woonomgeving

Net als voorgaande jaren gingen de meeste meldingen bij ADV's over het discriminatieterrein arbeidsmarkt. In 2016 is ook de directe woonomgeving een veelvoorkomend discriminatieterrein: er zijn relatief veel incidenten geregistreerd die zich afspeelden rondom de eigen woning of in de eigen buurt van het slachtoffer/de melder. Discriminatie-incidenten in de directe woonomgeving spelen vaak langdurig en hebben een grote impact op slachtoffers. Bepaalde groepen lopen meer risico om te maken te krijgen met discriminatie in de woonomgeving: lhbt's en mensen met een (niet-westerse) migratieachtergrond, waaronder statushouders die nieuw in een buurt komen wonen. In 2016 kwamen deze groepen relatief weinig terug in de registraties.

Aanbeveling

Discriminatie in de woonomgeving hangt vaak samen met woonoverlast. Overlast kan leiden tot ruzies waarbij op enig moment discriminatie een rol kan gaan spelen. Het is van belang om het onderwerp discriminatie in de woonomgeving in een integrale aanpak van woonoverlast in te bedden. Dit is in 2008 al onderstreept door de onderzoekscommissie die racistische overlast in Waspik onderzocht. De Gay Straight Alliance (GSA) Natuurlijk Samen, een samenwerkingsverband tussen meer dan 30 maatschappelijke organisaties voor de bevordering van de veiligheid van lhbt's en andere kwetsbare groepen in de eigen woonomgeving, maakt zich al vijf jaar hard voor meer aandacht voor discriminatie in de aanpak van woonoverlast. In de vele contacten die er vanuit de GSA zijn met gemeenten blijkt dat een dergelijke integrale aanpak nog maar zelden vorm heeft gekregen.

Gemeenten wordt geadviseerd de regie te nemen om een integrale aanpak van woon-overlast te realiseren, waarin het onderwerp discriminatie is ingebed. En daarbij te stimuleren dat betrokken ketenpartners (politie, sociale wijkteams, woningcorporaties, antidiscriminatievoorzieningen en buurtbemiddeling) investeren in kennis en bewustzijn van hun medewerkers om discriminatie te signaleren en te adresseren.

Discriminatie in de (amateur)sport

In de sportsector – waarin een groot aantal mensen actief is – hebben bepaalde groepen (regelmatig) te maken met discriminatie: vrouwen, mensen met een (niet-westerse) migratieachtergrond en lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (lhbt's). Van oudsher domineren jonge, witte/autochtone mannen de sportsector. Door de dominantie van een groep bestaan binnen de sport uitsluitingsmechanismen, die gevolgen hebben voor de groepen die afwijken. Uitsluiting van groepen die een minderheid vormen doet zich vooral voor in de vorm van negatieve opmerkingen of grappen, die mogelijk niet bedoeld zijn om te discrimineren maar eerder om indruk te maken. In het amateurvoetbal - een sport waarbij de emoties regelmatig hoog oplopen - komt discriminatie vaker voor dan in andere sporten, blijkt uit onderzoek.

Aanbeveling:

In de sportsector domineert een bepaalde cultuur en is onderdeel zijn van het sociale verkeer vaak van groot belang. De groeps cultuur kan, met name bij teamsporten, dwingend zijn en heeft tot gevolg dat groepen die afwijken een drempel kunnen ervaren om aan een bepaalde sport deel te nemen, zich niet (volledig) geaccepteerd voelen en/of worden uitgesloten. Uit onderzoek blijkt dat uitsluiting en/of discriminatie vaker voorkomt binnen clubs in het (amateur)voetbal dan bij andere sportverenigingen. Het is belangrijk dat verenigingsbesturen zich bewust zijn van de groepsprocessen die op de vereniging spelen en de gevolgen die dit voor (individuele) sporters kan hebben. Juist vanwege het belang van het sociale verkeer is het aannemelijk dat sporters de sociale druk voelen om zich aan te passen en regelmatig niet de ruimte ervaren om zich uit te spreken over discriminerend gedrag. Het zich uitspreken en/of een klacht indienen brengt immers het risico van uitsluiting met zich mee.

Gemeenten wordt geadviseerd om – daar waar nodig - amateurvoetbalclubs en andere amateursportverenigingen te stimuleren en ondersteunen (ook financieel) om gebruik te maken van de diverse al ontwikkelde en geteste methodieken en programma's om discriminatie in de sport te adresseren, zoals:

- *Workshop 'Omgaan met verschillen' door de Blankenstein Foundation*
- *Rotterdamse aanpak veilig voetballen*

- *Activiteiten in het kader van Coming out day, de jaarlijkse dag (11 oktober) waarop aandacht wordt gevraagd voor het 'uit de kast komen' van lhbt's, zoals bijvoorbeeld:*
 - *Coming out day (FC Den Bosch)*
 - *Voetballen met regenboogballen (ADB Zeeland), waarmee voetbalclubs steun betuigen aan lhbt's*

Meer cijfers, analyse en onderbouwing

Meer weten over de omvang, aard en achtergronden van discriminatie-incidenten in de politie-eenheid Oost-Brabant? In het rapport zijn alle cijfers en tabellen en een uitgebreide analyse en duiding van de cijfers te vinden.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. De cijfers in het kort	8
1.1. Ontwikkeling totaal aantal meldingen: ADV's stabiel en daling politie.....	8
1.2. Discriminatiegronden: opvallende verschillen ADV's en politie.....	9
1.3. Discriminatie terreinen en locaties: veel arbeidsmarkt, openbare weg en woonomgeving	11
1.4. Discriminatie wijzen en vormen: vooral omstreden behandeling en belediging.....	12
1.5. Cijfers basisteams	13
1.6. Discriminatie werknemers publieke taak	14
1.7. Ontwikkelingen in gemeenten.....	16
1.8. Het College voor de Rechten van de Mens.....	16
Hoofdstuk 2. Discriminatie van vluchtelingen.....	18
2.1. Landelijke ontwikkelingen in 2016	18
2.2. Angst voor en protesten tegen vluchtelingen	18
2.3. Gevoel van onrechtvaardigheid onder Nederlanders	20
2.4. Kwetsbare positie vluchtelingen en onderrapportage.....	21
Hoofdstuk 3. Discriminatie in de (amateur)sport.....	22
3.1. Cultuur in sportsector die bepaalde groepen uitsluit	22
3.2. Sport gerelateerde discriminatie-incidenten in Oost-Brabant.....	22
3.3. Ervaren discriminatie in de sport(sector)	23
3.4. Discriminatie in het amateurvoetbal.....	23
Literatuurlijst	25
Bijlagen	27
Bijlage 1. Toelichting op gebruikte bronnen en gegevens in dit rapport	27
Bijlage 2. De tabellen	30
Bijlage 3. Toelichting op begrippen ADV's.....	47

Leeswijzer

In de samenvatting heeft u de belangrijkste bevindingen kunnen lezen. De inleiding voorziet de lezer van een algemeen beeld van de geregistreerde discriminatie-incidenten in politie-eenheid Oost-Brabant in 2016 bij antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), politie en het College voor de Rechten van de Mens (het College). De hoofdstukken erna dienen ter verdieping van de thema's discriminatie van vluchtelingen en discriminatie in de (amateur)sport.

De cijfers gaan over 2015 en 2016. De verdiepende hoofdstukken beginnen met een schets van de aan de kwestie gerelateerde context door in te gaan op relevant onderzoek en (social) media-uitingen. Vervolgens worden de gemelde discriminatie-incidenten in de eenheid toegelicht; waar gingen de meldingen over en welke ontwikkeling in jaren is er te zien? In het rapport is op sommige plaatsen casuïstiek gebruikt ter illustratie van de cijfers. De casussen zijn allemaal afkomstig uit registraties van het jaar 2016.

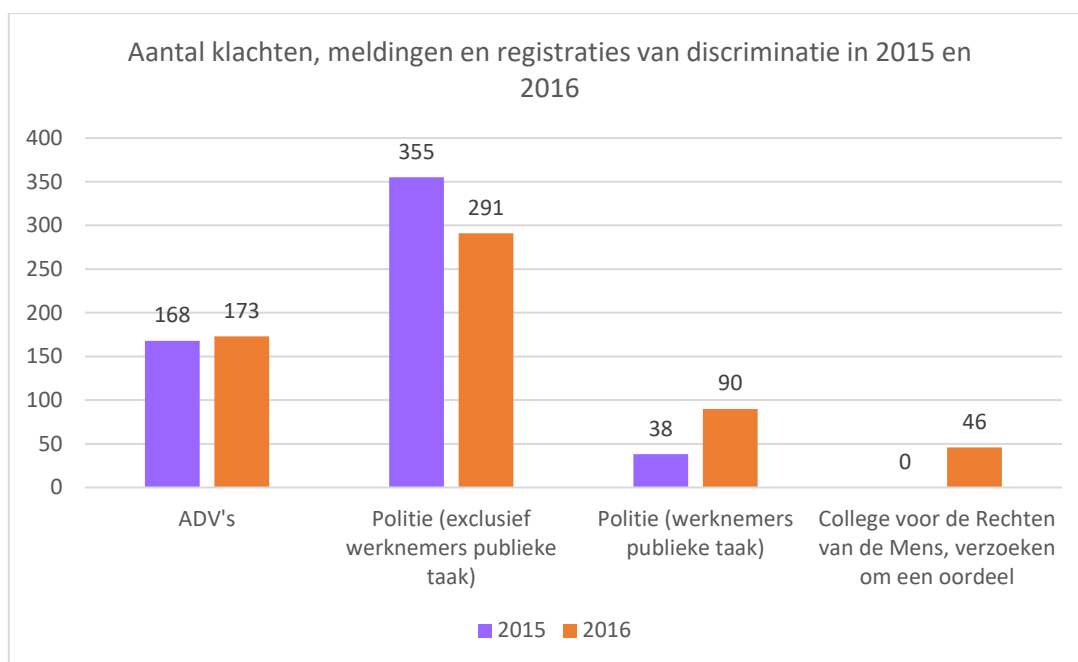
In bijlage 2 zijn alle tabellen te vinden met de jaarcijfers van 2016 van ADV's en politie en de cijfers voor het College. Hierin zijn ook tabellen opgenomen die de aantallen en de aard van de registraties per gemeente weergeven.

Hoofdstuk 1. De cijfers in het kort

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van het aantal meldingen en aangiften van discriminatie-incidenten die in 2016 zijn binnengekomen bij de antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), de politie-eenheid Oost-Brabant en het College voor de Rechten van de Mens. Eerst wordt ingegaan op het totaal aantal meldingen. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de ontwikkelingen in de meldingen bij de ADV's RADAR, Sociom, LEV-groep, Lumens, ContourdeTwern en Adv Oirschot en de politieregistraties in politie-eenheid Oost-Brabant. Vervolgens worden de cijfers van de basisteams in de politie-eenheid, de registraties over discriminatie-incidenten tegen werknemers met een publieke taak en de opvallende ontwikkelingen in de verschillende gemeenten besproken. Tenslotte worden de verzoeken om een oordeel door inwoners uit dit gebied en de oordelen van het College voor de Rechten van de Mens behandeld.

1.1. Ontwikkeling totaal aantal meldingen: ADV's stabiel en daling politie

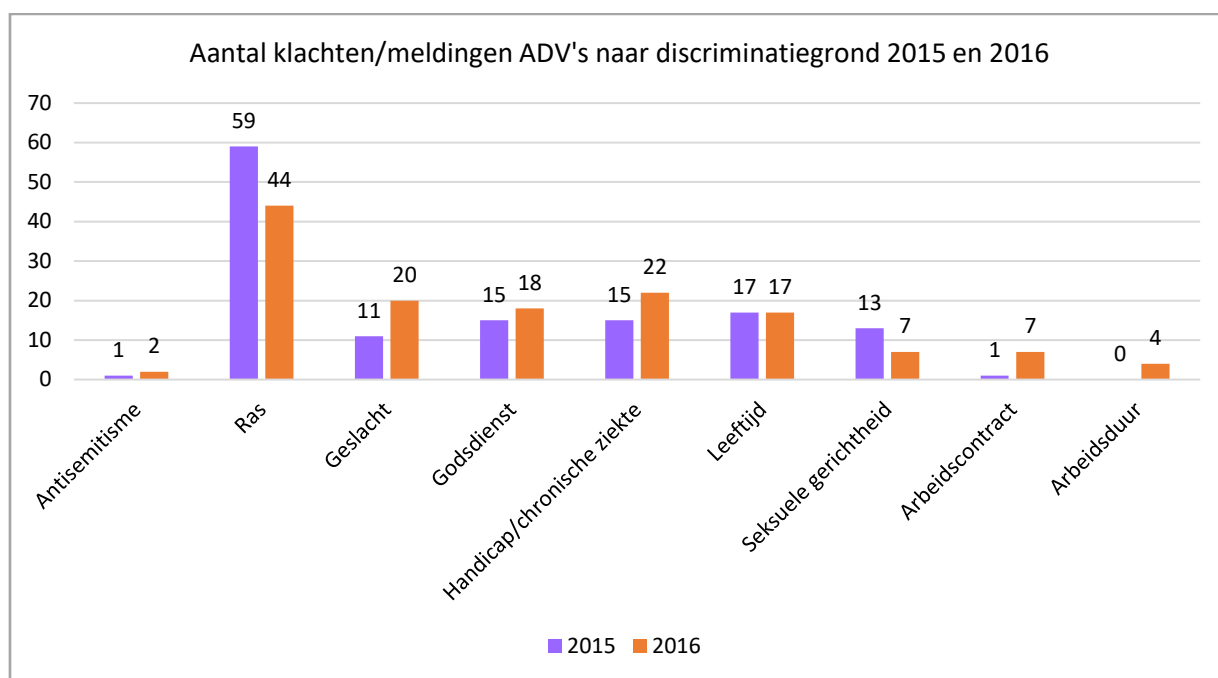
Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de gegevens die in dit rapport zijn samengebracht (zie Bijlage 2 voor alle tabellen). De gegevens van de verschillende organisaties zijn te verschillend om bij elkaar op te tellen. De ervaring leert dat de gegevens elkaar vooral aanvullen en dat de overlap beperkt is. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat dat er incidenten dubbel zijn geregistreerd. Het kan bijvoorbeeld het geval zijn dat een voorval bij RADAR is gemeld en dat er ook aangifte is gedaan bij de politie. Er zijn verschillen tussen de meldingen en klachten die bij ADV's worden geregistreerd en de politieregistraties, die alleen discriminatie betreffen zoals dit is vastgelegd in het strafrecht. Bijlage 1 bevat een uitgebreide toelichting op de aard van de registraties van elke instantie.

In 2016 ontvingen de ADV's in politie-eenheid Oost-Brabant in totaal 173 meldingen. Er kwamen 82 meldingen binnen bij RADAR, 6 meldingen bij Sociom, 14 meldingen bij LEV-groep, 66 meldingen bij Lumens, 5 meldingen bij ContourdeTwern en 0 meldingen bij Adv Oirschot. Het totaal aantal meldingen is ongeveer gelijk aan dat in 2015: het is met 3 procent gestegen (zie grafiek hierboven). De stijging van het aantal meldingen in 2016 is in lijn met het landelijke beeld bij ADV's.

In 2016 registreerde de politie in de eenheid Oost-Brabant in totaal 291 discriminatie-incidenten. Dit is een sterke daling ten opzichte van 2015. De politie registreerde in 2016 18 procent minder discriminatie-incidenten. Ook landelijk is er een daling in de politiecijfers (21 procent). Het is onbekend wat de oorzaak van deze daling is. De politie rapporteert discriminatie-incidenten tegen werknemers met een publieke taak - mensen die werken voor organisaties in dienst van de overheid of taken uitvoeren namens de overheid - apart. Incidenten tegen werknemers met een publieke taak maken geen deel uit van de politiecijfers waarover in dit rapport gerapporteerd wordt, tenzij dit uitdrukkelijk wordt vermeld. In paragraaf 1.6 hieronder wordt meer aandacht besteed aan discriminatie van werknemers met een publieke taak.

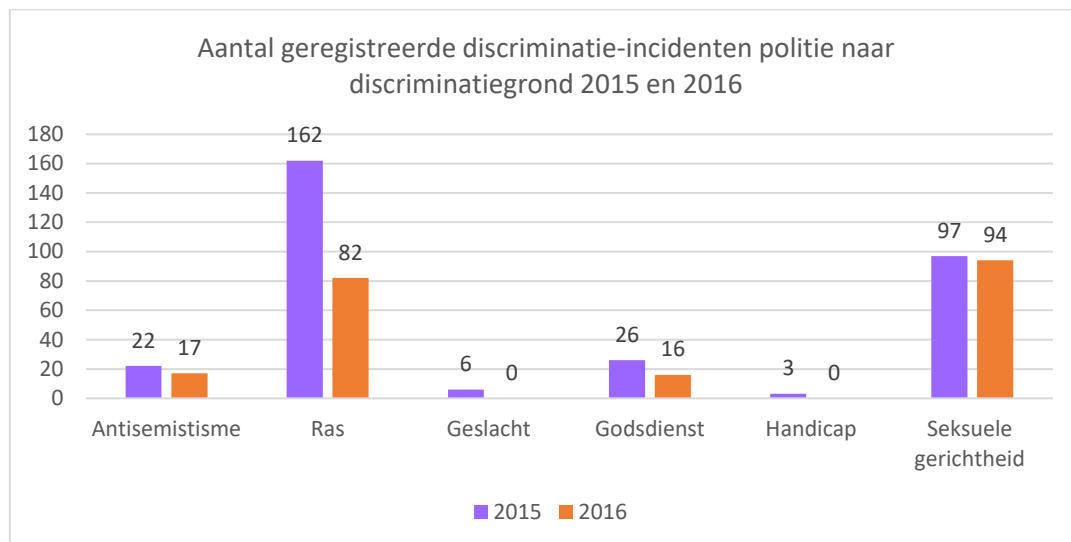
1.2. Discriminatiegronden: opvallende verschillen ADV's en politie

In 2016 zijn er opvallende verschuivingen in de verdeling van de meldingen bij ADV's over de discriminatiegronden ten opzichte van 2015. Ras was ook in 2016 verreweg de meest gemelde discriminatiegrond, maar het aantal meldingen op deze grond is met een kwart afgenomen. De grond handicap/chronische ziekte was na ras de meest gemelde grond en het aantal meldingen op deze grond is juist (sterk) gestegen (met 47 procent ten opzichte van 2015). Een voorbeeld van een melding op deze grond was afkomstig van een vrouw met een dwarslaesie die een werken-leren traject deed en werd afgewezen voor een baan, terwijl er voorafgaand aan het sollicitatiegesprek was aangegeven dat er mensen nodig waren. Zij vertelde over deze sollicitatie bij een rolstoeltoegankelijke meldkamer van een ambulancedienst:

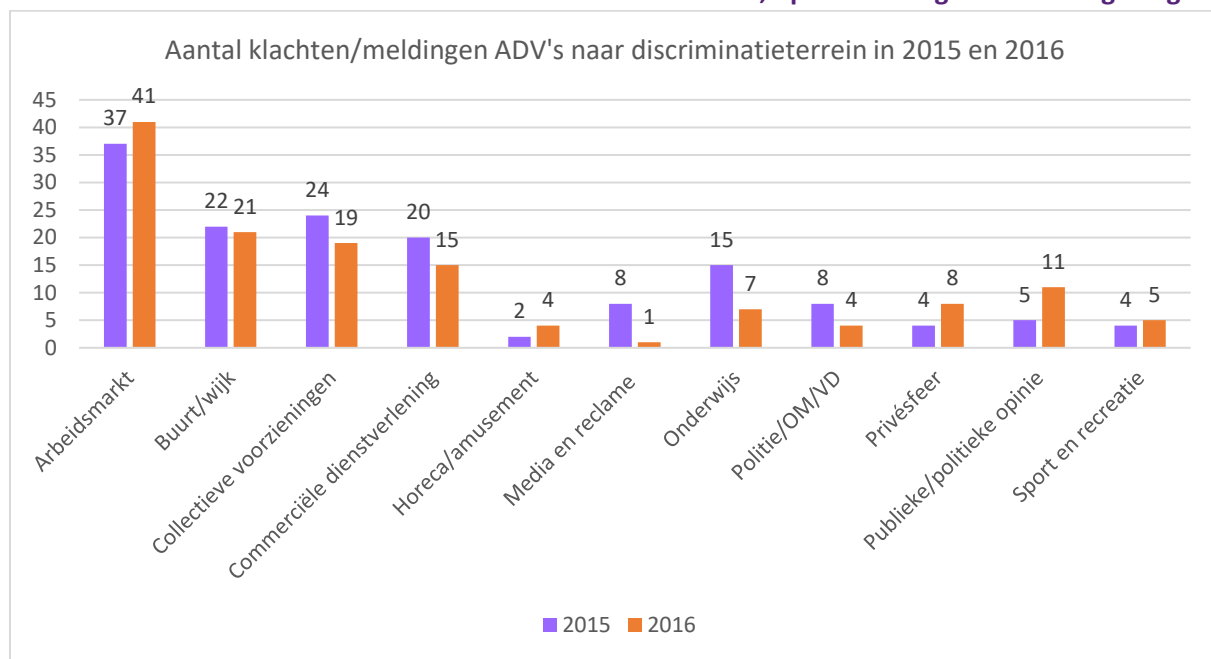
'Tijdens het sollicitatiegesprek gaven ze aan geen rekening te willen gaan houden met mijn beperking/dwarslaesie. Toen heb ik gezegd dat er niets aangepast hoeft te worden. Het leek alsof ze zochten naar problemen door veel vragen te stellen over mogelijke belemmeringen en bleven ook doorvragen over de twee 'gaten' in mijn cv. Na enkele dagen werd ik afgewezen met de reden dat ik nog niet gediplomeerd was. Dit was voorafgaand aan het gesprek ook bekend, dus ik denk dat de afwijzing samenhangt met mijn beperking, gezien de vele vragen die hier betrekking op hadden.' (registratie RADAR)

Ook het aantal meldingen op de discriminatiegrond geslacht nam opvallend toe. Dit type meldingen was bijvoorbeeld afkomstig van een zwangere vrouw die dacht dat zij vanwege haar zwangerschap geen vaste aanstelling heeft gekregen en van een transgendervrouw die zich gediscrimineerd voelde omdat zij door instanties aangeschreven bleef worden met de titel mijnheer (registraties RADAR). Op de discriminatiegrond godsdienst was een lichte stijging zichtbaar. Hiervan steeg het aandeel meldingen dat over islam ging naar 14 van de in totaal 18 meldingen. Leeftijd was in 2016 opnieuw een vrij veel voorkomende discriminatiegrond en de gronden arbeidscontract en arbeidsduur kwamen in 2016 (relatief veel) vaker voor dan in 2015. Tenslotte is opvallend dat het aantal meldingen op de discriminatiegrond seksuele gerichtheid bijna is gehalveerd.

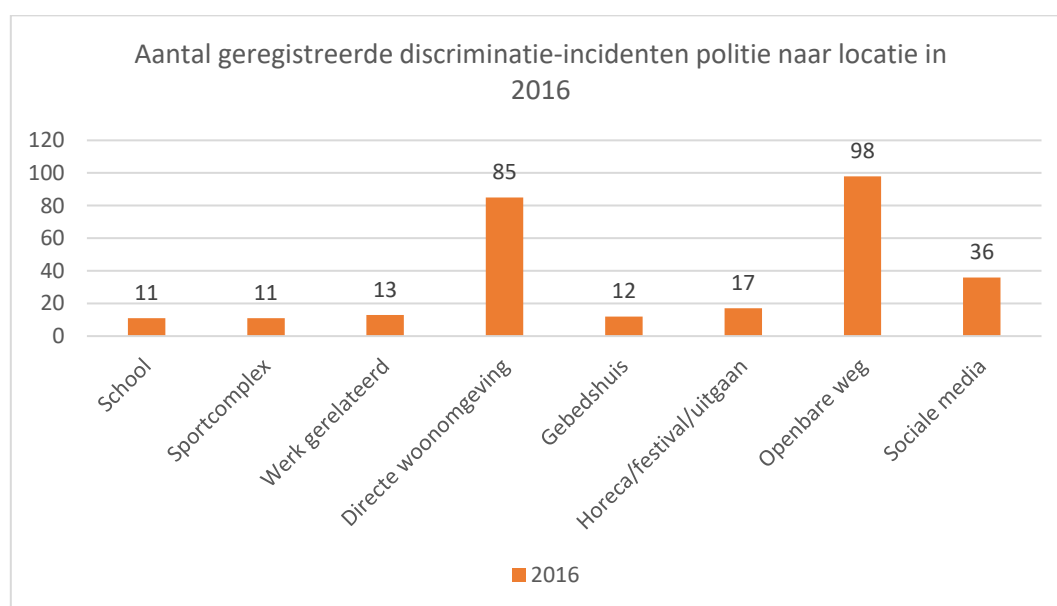

De discriminatiegronden die in 2016 het meest voorkwamen in de politiecijfers verschillen sterk van die van de ADV's. Er is geen directe verklaring voor de verschillen. De meest geregistreerde discriminatiegrond in de politieregistraties is seksuele gerichtheid. Het aantal registraties op deze grond is ongeveer gelijk gebleven. Heel opvallend is de halvering van het aantal registraties op de discriminatiegrond ras. In 2015 was dit verreweg de grootste grond (zoals doorgaans ook landelijk het geval is in de politiecijfers), maar in 2016 werd deze grond veel minder geregistreerd. Ook het aantal meldingen op de grond godsdienst is afgenomen. Deze registraties gaan op één na allemaal over islam. Antisemitisme werd ook minder vaak geregistreerd.

1.3. Discriminatieterreinen en locaties: veel arbeidsmarkt, openbare weg en woonomgeving

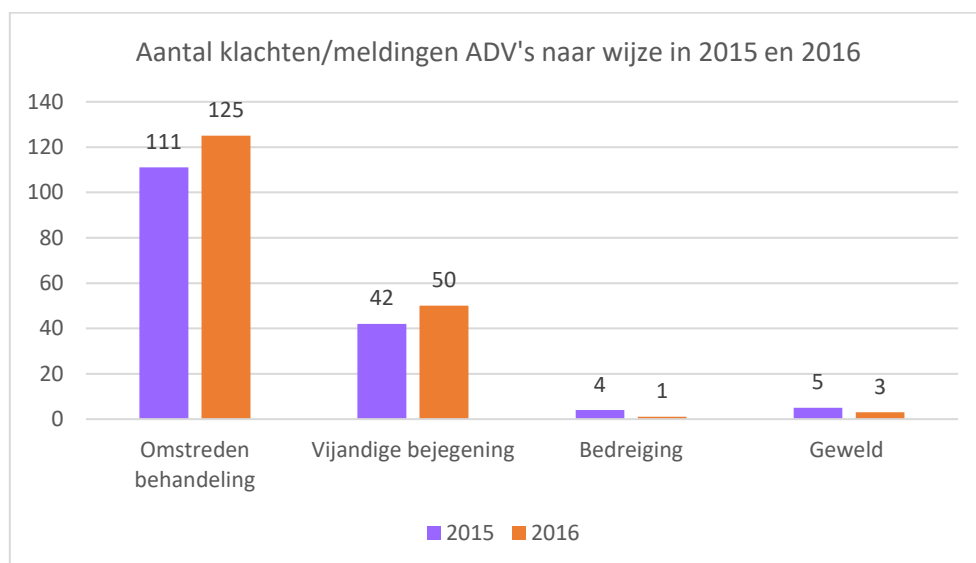

In 2016 kregen ADV's net als voorgaande jaren de meeste meldingen over discriminatie op de arbeidsmarkt. Dit aantal nam iets toe (tot 25 procent van de meldingen) en bleef verreweg het meest gemelde discriminatieterrein. Na de arbeidsmarkt hadden in 2016 de meeste meldingen betrekking op het terrein buurt/wijk, dat in absoluut aantal ongeveer gelijk bleef (ook het aandeel van dit terrein blijft 13 procent). Ook over collectieve voorzieningen kwamen relatief veel meldingen binnen (12 procent), maar dit aantal nam iets af ten opzichte van 2015. Verder waren er een aantal opvallende dalingen op de volgende terreinen: commerciële dienstverlening (-5), media en reclame (-7), onderwijs (-8), openbare ruimte (-6) en politie/OM/VD (-4). Het aantal meldingen op de volgende terreinen steeg juist: publieke/politieke opinie (+6) en privésfeer (+4).

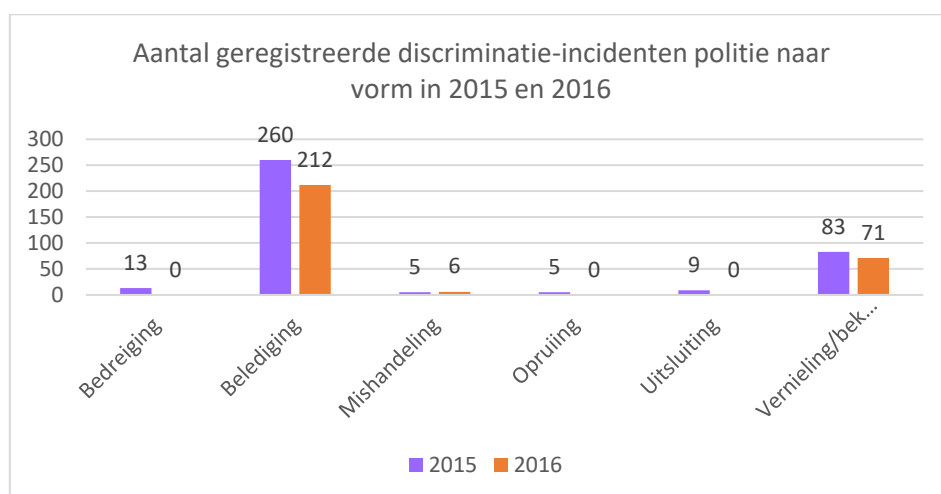

De politie registreert geen discriminatieterreinen, maar locaties van discriminatie-incidenten die gedeeltelijk overlappen met de terreinen van de ADV's. Voor 2015 zijn geen cijfers over locaties beschikbaar. De in 2016 door de politie geregistreeerde incidenten vonden grotendeels (63 procent) plaats op de openbare weg (98 incidenten) of in de directe woonomgeving (85 incidenten). Discriminatie op social media (36 incidenten) werd daarna het meest geregistreerd, op afstand gevolgd door de locaties horeca/festival/uitgaan (17 incidenten) en werkgerelateerd (13 incidenten).

1.4. Discriminatiewijzen en vormen: vooral omstreden behandeling en belediging

Net als in 2015 had bij ADV's gemelde discriminatie in 2016 in verreweg de meeste gevallen de vorm van omstreden behandeling en vijandige bejegening. Deze aantallen namen toe, terwijl het (veel kleinere) aantal meldingen van geweld en bedreiging juist afnam.

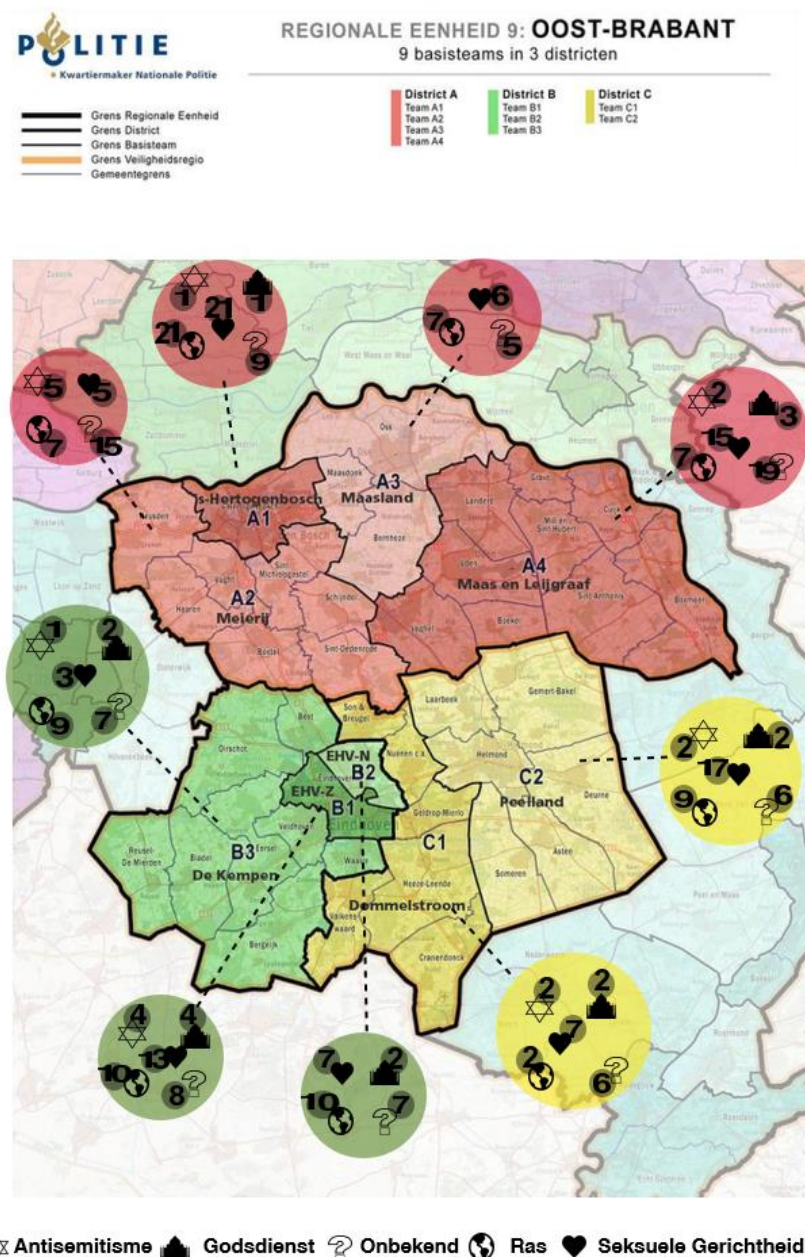

De politie registreert geen discriminatiewijzen, maar vormen van discriminatie-incidenten die gedeeltelijk overlappen met de wijzen van de ADV's. Net als in 2015 betroffen verreweg de meeste door politie geregistreerde incidenten in 2016 belediging. Opnieuw kwam daarna vernieling/bekladding het meest voor. Anders dan in 2015 werden de discriminatievormen bedreiging, uitsluiting en opruiing in 2016 niet geregistreerd.

1.5. Cijfers basisteams

In 2016 registreerde de politie voor het eerst op het niveau van de basisteams. Omdat dit in 2015 en de jaren daarvoor niet gebeurde, is het niet mogelijk om ontwikkelingen te zien. Daarom bespreken wij hieronder de zaken die opvallen in de cijfers van 2016.

Discriminatie-incidenten Politie per basisteam naar discriminatiegrond

In de politie-eenheid Oost-Brabant werden de meeste discriminatie-incidenten geregistreerd in de werkgebieden van de basisteams 's-Hertogenbosch, Maas en Leijgraaf, Eindhoven-Zuid, Peelland en

Meierij. Het aanzienlijke verschil tussen het aantal registraties in de basisteams Eindhoven-Zuid en Eindhoven-Noord is opvallend.

De volgende zaken vallen op over de discriminatiegronden in de cijfers van de basisteams:

- De meeste incidenten met als discriminatiegrond seksuele gerichtheid werden geregistreerd in de basisteams s'-Hertogenbosch, Peelland, Maas en Leijgraaf en Eindhoven-Zuid. Het relatieve aandeel van deze grond was opvallend hoog in Peelland (47 procent van het totaal aantal registraties in dit basisteam) en in 's-Hertogenbosch (40 procent).
- Discriminatie-incidenten met als discriminatiegrond ras werden veel in 's-Hertogenbosch, Eindhoven-Noord, Eindhoven-Zuid, De Kempen en Peelland geregistreerd. Vooral in De Kempen, 's-Hertogenbosch en Eindhoven-Noord vormden deze incidenten een groot deel van het aantal registraties (respectievelijk 41 procent, 40 procent en 38 procent).
- Antisemitisme werd opvallend vaak vastgelegd in de basisteams Meierij en Eindhoven-Zuid.
- Incidenten met als discriminatiegrond godsdienst, die allemaal over discriminatie van moslims gingen, werden veel geregistreerd in Eindhoven-Zuid en Maas en Leijgraaf.

Als we kijken naar het soort locatie waar de geregistreerde discriminatie-incidenten plaatsvonden, dan vallen de volgende zaken op:

- In 's-Hertogenbosch, Eindhoven-Zuid, Peelland en Maas en Leijgraaf werden de meeste discriminatie-incidenten op locatie openbare weg geregistreerd.
- Registraties met de locatie directe woonomgeving werden opvallend vaak geregistreerd in 's-Hertogenbosch, Peelland, Eindhoven-Noord en Maasland.
- Incidenten op sociale media werden vaak vastgelegd in Maas en Leijgraaf en Eindhoven-Zuid.
- Werkgerelateerde incidenten zijn vooral vastgelegd in Meierij en De Kempen en incidenten op school in Eindhoven-Noord en Maas en Leijgraaf.
- Tenslotte valt op dat discriminatie-incidenten met de locatie gebedshuis (relatief zeer) vaak zijn geregistreerd in Maas en Leijgraaf.

Opvallend aan de geregistreerde discriminatievormen is dat vernieling het meest werd geregistreerd in Maas en Leijgraaf en Meierij. Mishandeling werd relatief vaak vastgelegd in Eindhoven-Noord.

1.6. Discriminatie werknemers publieke taak

De politie rapporteert discriminatie-incidenten tegen werknemers met een publieke taak apart. Dit zijn mensen die werken voor organisaties in dienst van de overheid of taken uitvoeren namens de overheid, zoals politieagenten, ambulancepersoneel en medewerkers in het openbaar vervoer. Uit onderzoek blijkt dat ruim een derde van de medewerkers met een publieke taak in 2014 te maken kreeg met agressie en geweld door derden. Agressie en geweld tegen deze medewerkers kwamen relatief veel voor in de gezondheidszorg, bij de politie en in het openbaar vervoer. De gevolgen voor slachtoffers zijn vaak groot: zij hebben vaker gezondheidsproblemen, verzuimen vaker en langduriger en zijn minder tevreden met hun werk (Van Zwieten e.a. 2015).

In de politie-eenheid Oost-Brabant werden in 2016 90 discriminatie-incidenten tegen werknemers met een publieke taak geregistreerd, wat meer dan een verdubbeling is ten opzichte van 2015. Bijna alle registraties zijn afkomstig van politieagenten. Net als in 2015 werd de discriminatiegrond seksuele gerichtheid verreweg het meest geregistreerd. Antisemitisme werd vaker vastgelegd dan in 2015 en kwam in 2016 vaker voor dan de grond ras. De incidenten tegen werknemers met een publieke taak betroffen (bijna) alleen discriminerende belediging. Het gaat naar alle waarschijnlijkheid voornamelijk om incidenten waarbij de werknemer is uitgescholden voor "homo" of "jood". De scheldwoorden

“jood” en “homo” worden (richting politieagenten) vaak algemeen gebruikt. Het is onwaarschijnlijk dat de dader dacht dat de persoon die hij of zij uitschold daadwerkelijk Joods of homoseksueel is.

Publieke discussie over etnisch profileren

In 2016 was in het landelijke publieke en politieke debat veel aandacht voor het onderwerp etnisch profileren door de politie. Rapper Typhoon bracht de discussie hierover op gang door in mei een bericht te plaatsen op Instagram, nadat hij ‘voor de zoveelste keer’ in Zwolle door twee agenten was aangehouden omdat ‘zijn auto niet zou passen bij zijn huidskleur’ (NOS 30-5-2016). Typhoon wilde zich uitspreken over deze ‘dikke error in de Nederlandse samenleving’ en legde uit wat het effect van etnisch profileren op hem was:

‘Ik voel niet dat de politie mij beschermt. Elke keer als ik ze zie, voel ik dreiging. En dat moet niet. Ik wil ook de politie kunnen bellen als ik me onveilig voel. Maar hoe kan ik bellen naar mensen bij wie ik me niet veilig voel?’ (Volkskrant 4-4-2017)

In de (landelijke) media was specifieke aandacht voor de politie-eenheid Oost-Brabant door een reportage van televisieprogramma Brandpunt. De makers van het programma vroegen interne onderzoeksrapporten van de politie op, waaronder een afstudeerscriptie van een politieacademie-student over etnisch profileren binnen de politie-eenheid Oost-Brabant. Uit dit onderzoek bleek dat etnisch profileren binnen de eenheid zeer regelmatig voorkomt. Ruim 60 procent van de respondenten gaf in de survey aan dat zij zich bij een controle op straat ‘vaak’, ‘meestal’ of ‘alleen’ baseren op hun ‘onderbuik-gevoel’ (Lamers 2015: 40). 41 procent gaf aan dat zij ‘soms mensen van bepaalde etnische groepen staande houden omdat zij denken dat deze groepen eerder bepaalde vormen van criminaliteit plegen’ en meer dan 20 procent van de respondenten gaf aan dat zij dit ‘regelmatig’, ‘vaak’ of ‘altijd’ doen (Idem: 42-43).

In 2013 werd het onderwerp etnisch profileren al geagendeerd door de publicatie van onderzoeken van Amnesty International en cultureel antropoloog Sinan Çankaya. Zij wezen onder andere op de gevolgen die deze vorm van discriminatie heeft voor (de beeldvorming over) etnische minderheden en op het feit dat het selecteren op basis van etnische profielen weinig effectief is voor het bestrijden van de criminaliteit. In eerste instantie erkende de politie de problematiek niet. In de afgelopen jaren is hier echter verandering in gekomen. In 2016 gaf de politie in reactie op de opnieuw opgelaaide discussie aan dat etnisch profileren een ‘wezenlijk thema’ vormt, omdat ‘het korps een politie van en voor iedereen wil zijn’ (o.a. Politie.nl 3-10-2016). De politie-eenheid Oost-Brabant reageerde schriftelijk op de reportage van Brandpunt en liet weten dat ‘etnisch profileren onwenselijk en onprofessioneel is’ en ‘het vertrouwen van burgers’ in de politie ‘ondermijnt’ (Omroep Brabant 6-9-2016). Overigens benadrukte de politie dat ‘profilieren bij het politievak hoort’. Dit moet echter gebeuren ‘op basis van een combinatie van factoren, zoals tijd, locatie, voertuig en daderprofiel’ en niet ‘louter op basis van iemands uiterlijk’ (Politie.nl 3-10-2016).

Ondanks de erkenning van de politie lijken veel Nederlanders van mening te zijn dat etnisch profileren geen probleem is. Uit een peiling van Maurice de Hond bleek dat bijna twee derde van de ondervraagden vindt dat etnisch profileren acceptabel is om de misdaad te bestrijden (NOS 5-6-2016). Ook het onderzoek binnen de politie-eenheid Oost-Brabant liet zien dat 27 procent van de politiemensen vindt dat ‘de etnische achtergrond van personen, in combinatie met andere factoren of overwegingen’ een ‘grote rol’ mag spelen bij de beslissing om iemand te controleren. Nog eens 36 procent vond dat dit een gemiddelde rol mag spelen (Lamers 2015: 44). Daarbij vond een grote groep respondenten het niet van groot belang om na een controle op straat waarbij bleek dat alles in orde was excuses te maken (Idem: 49).

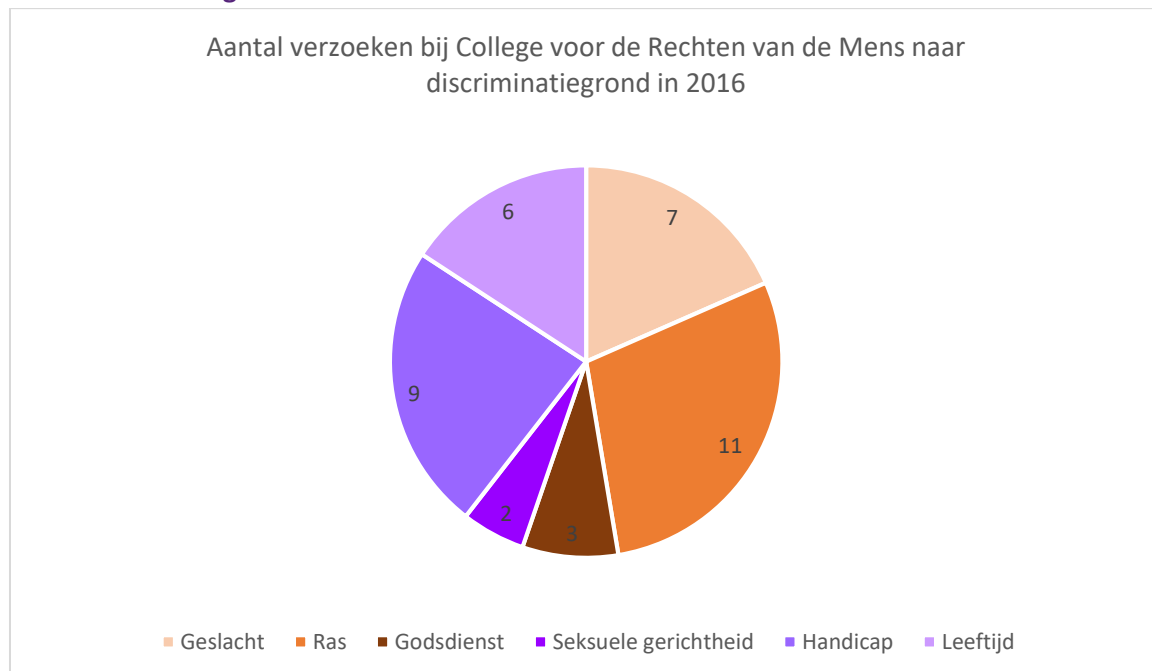
De aandacht voor het onderwerp roept bij sommige Nederlanders zelfs weerstand op. Een aantal (zeer) rechtse online media maakte de aandacht voor etnisch profileren en racisme bijvoorbeeld belachelijk. In online stukken op blog De Dagelijkse Standaard en Liefdevoorholland.com over de uitbreiding van de politieapp met een klachtenmodule waarin ook etnisch profileren gemeld kan worden, werden politici en BN'ers die aandacht vroegen voor dit thema uitgemaakt voor leugenaars (zie artikelen op 13-2-2017). Ook in ADV-meldingen in de politie-eenheid Oost-Brabant komt dit sentiment – 'boosheid over 'het gezeur' in de media over discriminatie' (registratie RADAR) – een aantal keer voor.

1.7. Ontwikkelingen in gemeenten

In 2016 verschilt het aantal meldingen bij ADV's tussen de gemeenten in Oost-Brabant sterk. In de stedelijke gemeenten 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Oss kwamen veel meldingen binnen, terwijl in een groot aantal kleinere gemeenten geen of slechts enkele meldingen werden gedaan. Ook de ontwikkeling van het aantal meldingen verschilt. In sommige gemeenten steeg het aantal meldingen: Bernheze (+4), Deurne (+3) en Cuijk (+2). Terwijl in andere gemeenten juist een daling zichtbaar was: Vught (-6), Sint-Michielsgestel (-4), Helmond (-3) en Schijndel (-3).

Aan de cijfers over de discriminatiegronden valt op dat er opnieuw relatief grote verschillen zijn tussen de gemeenten. De grootste discriminatiegrond ras kwam in 2016 relatief veel voor in 's-Hertogenbosch, Bernheze, Boxtel, Heusden en Cuijk (waar alle meldingen die binnenkwamen (3) de grond ras hadden). In 's-Hertogenbosch kwamen veel meldingen binnen met als grond geslacht en ook de grond handicap kwam in deze gemeente opvallend vaak voor. De grond handicap was ook in Vught relatief groot. Tenslotte valt op dat de grond politieke gezindheid alleen voorkwam in Oss, waar dit de meest voorkomende discriminatiegrond was.

1.8. Het College voor de Rechten van de Mens

Het College voor de Rechten van de Mens ontving in 2016 46 verzoeken om een oordeel door inwoners uit de politie-eenheid Oost-Brabant. De meeste verzoeken gingen over de discriminatiegrond ras (11 verzoeken), gevolgd door handicap/chronische ziekte (9), geslacht (7) en leeftijd (6). In 2016 kwam bijna de helft van de verzoeken binnen over het discriminatieterrein Goederen en Diensten (20 verzoeken), waarvan de meeste gingen over de discriminatiegronden ras (6 verzoeken) en

handicap/chronische ziekte (6). Over de verschillende arbeid-terreinen bij elkaar kwamen 19 verzoeken binnen. Deze verzoeken gingen onder andere over de gronden leeftijd (5), geslacht (5) en ras (3). Het College heeft 11 oordelen geveld en in 8 gevallen bleek sprake van verboden onderscheid en/of strijdigheid met de wet.

Hoofdstuk 2. Discriminatie van vluchtelingen

Net als in 2015 kregen politie, RADAR en andere ADV's in Oost-Brabant weinig meldingen binnen over discriminatie van vluchtelingen. Toch is het relevant om (opnieuw) aandacht te besteden aan dit onderwerp. Ook in 2016 was de toestroom en opvang van asielzoekers in Europa en in Nederland een belangrijke maatschappelijke opgave die leidde tot hevige politieke en publieke discussie. Door het afnemend aantal asielaanvragen in Nederland verschoof de prioriteit van het organiseren van tijdelijke opvang naar het huisvesten van statushouders. De komst van (overwegend islamitische) nieuwkomers bleef de gemoederen bezighouden en riep ook in Oost-Brabant diverse (soms heftige) reacties op.

2.1. Landelijke ontwikkelingen in 2016

Als reactie op het grote aantal asielaanvragen begon de Nederlandse regering de komst van asielzoekers vanaf eind 2015 te ontmoedigen. Staatssecretaris Klaas Dijkhoff (Veiligheid en Justitie) waarschuwde inwoners van asielzoekerscentra (o.a. per brief) voor sobere voorzieningen, lange wachttijden en lange procedures voor gezinshereniging. Daarnaast investeerde Nederland actief in de Europese afspraken gericht op het beperken van de toestroom en in de afspraken met Turkije met als doel het tegenhouden van asielzoekers die de oversteek naar Europa willen maken.

Anders dan in het begin van het jaar werd verwacht, nam het aantal asielaanvragen in Nederland in 2016 sterk af ten opzichte van 2015. Er vroegen 18.171 mensen voor de eerste keer asiel aan (in 2015 waren dit er 43.093). In 2016 vormden Syriërs opnieuw de grootste groep asielzoekers. Eritreeërs, die in 2015 na Syriërs het meest asiel aanvroegen, kwamen in 2016 minder naar Nederland. Nieuwe grote groepen in 2016 vormden Albaniërs, Marokkanen, Afghanen en Algerijnen. Asielzoekers uit de relatief veilige landen Albanië, Marokko en Algerije maakten veel minder kans op een asielvergunning. Naast eerste asielaanvragen werd er in 2016 een groot aantal aanvragen tot gezinshereniging ingediend (in totaal 11.814, waarvan het merendeel afkomstig was van Syriërs).

Door de afname van het aantal asielaanvragen nam in 2016 ook de bezetting in de centrale opvang af. De huisvesting van statushouders kreeg prioriteit in plaats van tijdelijke opvang. Alle Nederlandse gemeenten kregen de taak om een bepaald aantal statushouders te huisvesten, afhankelijk van hun bevolkingsaantal.

2.2. Angst voor en protesten tegen vluchtelingen

In 2016 bleef het onderwerp vluchtelingen de gemoederen bezighouden in Nederland. Sommige (protesterende) Nederlanders waren bang dat een asielzoekerscentrum of de huisvesting van statushouders hun woonomgeving onveilig zouden maken. Daarbij raakte het publieke debat met betrekking tot de komst van vluchtelingen vanaf 2015 al snel verweven met discussie over de angst voor terrorisme en de veronderstelde tegenstellingen tussen westerse waarden en die van de overwegend islamitische vluchtelingen. Dit was in 2016 onverminderd het geval. In de politie-eenheid Oost-Brabant kwam dit bijvoorbeeld terug in een ADV-melding van een meldster die 'een scala aan klachten over moslims en buitenlanders' kwijt wilde. Zij vindt 'dat buitenlanders de boosdoeners zijn' in Nederland en 'is tegen de immigratie van moslims, omdat het geloof slechte dingen onderschrijft', wat ze naar eigen zeggen zelf in de Koran had gelezen (registratie RADAR). Net als in dit voorbeeld liepen in 2016 negatieve sentimenten tegenover moslims regelmatig over in weerstand tegenover de komst van vluchtelingen.

In 2015 riep de bouw van (grote) opvanglocaties in heel Nederland veel lokaal verzet op, ook in de politie-eenheid Oost-Brabant. In de meeste gemeenten verliep de opvang van asielzoekers in 2015 en 2016 echter – ook na hevige protesten – zonder problemen. In 2016 was minder tijdelijke opvang nodig en er vonden dan ook minder protesten en incidenten plaats dan het jaar ervoor. In Oost-Brabant was er nog wel heftig verzet rondom de aangekondigde komst van een asielzoekerscentrum (AZC) in de

gemeente Bernheze, waar veel media-aandacht naar uitging. Er werd een varken opgehangen aan een boom op de plek in Heesch waar het AZC zou moeten komen (Omroep Brabant 13-1-2016) en bij een demonstratie gooiden tegenstanders van een asielzoekerscentrum met vuurwerk, stenen en eieren naar de politie, de ME en het gemeentehuis. Een paar dagen later ontving de gemeente een kogelbrief en werd er een steen door een ruit van het gemeentehuis gegooid. De gemeente besloot zelfs tijdelijk een noodverordening in te stellen (Omroep Brabant 21-1-2016). Ook in de gemeente Veghel bracht het College van Burgemeesters en Wethouders begin 2016 een plan naar buiten voor de opvang van asielzoekers. In tegenstelling tot in Bernheze liepen zaken hier niet uit de hand. De inloopavond over het plan om 300 asielzoekers op te vangen in een oud ziekenhuis – waarvoor inwoners zich van tevoren moesten aanmelden en zich bij binnenkomst moesten legitimeren – verliep rustig (Omroep Brabant 25-1-2016). In de loop van 2016 liet het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) de gemeente weten dat er op dat moment voldoende plekken waren in reguliere asielzoekerscentra en dat de opvanglocatie voorlopig niet nodig was (Omroep Brabant 5-7-2016).

De huisvesting van statushouders is over het algemeen een minder grootschalig en minder zichtbaar proces dan het organiseren van (tijdelijke) opvang. Toch leidde dit in 2016 in de politie-eenheid tot enkele protesten van inwoners. In Oss wees de gemeente in 2016 18 sociale huurwoningen aan voor de huisvesting van asielzoekers en in meerdere wijken werd hiertegen geprotesteerd. Er werden demonstraties georganiseerd en bij de verschillende leegstaande woningen werden de ruiten ingegooid, pamfletten opgehangen en leuzen geklad als “Wij beschermen onze kinderen” en “Geen mannen alleen, kinderen eerst” (Brabants Dagblad 15-3-2016 en 1-7-2016).

Discriminatie in de woonomgeving

In 2016 zijn er relatief veel incidenten in Oost-Brabant geregistreerd die zich afspeelden rondom de eigen woning of in de eigen buurt van het slachtoffer/de melder. In de politieregistraties kwam de directe woonomgeving als locatie vaak voor (29 procent van de registraties)¹ en bij de ADV's was de buurt/wijk na de arbeidsmarkt het meest voorkomende discriminatieterrein (13 procent van de meldingen). De meest voorkomende discriminatiegronden in de registraties zijn seksuele gerichtheid en ras. Hoewel er (relatief) veel meldingen over de directe woonomgeving zijn binnengekomen, is er weinig bekend over deze problematiek.

We weten dat een conflictsituatie in de eigen buurt en/of in de onmiddellijke nabijheid van de eigen woning een grote impact heeft op slachtoffers. In vergelijking met slachtoffers van incidenten die elders plaatsvonden, ervaart een groot aantal slachtoffers van conflicten in de woonomgeving serieuze emotionele problemen (Witte en Moors 2014: 13 en 36). Een ADV-melding van een Somalische vrouw uit Oost-Brabant laat zien dat een conflict met haar buurman voor het slachtoffer ernstig was, ook al relativeerde de wijkagent de situatie:

‘De buurman scheldt haar al zeven jaar lang uit elke keer dat hij haar ziet. Hij noemt haar aap en hij gooit een bananenschil naar haar als ze langs fietst. De buurtagent geeft haar het advies dat zij de scheldpartijen maar moet negeren, want het schijnt dat deze man iedereen uitscheldt en zeker als hij dronken is. Zij wil dat het schelden stopt en wil heel graag aangifte doen. Zij was erg emotioneel, omdat deze kwestie al zeven jaar speelt en er maar geen einde aan komt.’ (registratie RADAR)

In veel gevallen van discriminatie in de woonomgeving is een geëscaleerde burenruzie de aanleiding voor het conflict en wordt discriminatie hiervan later onderdeel (Van Bon 2017: 9). Naast burenruzie zijn

¹ In de politieregistraties over de directe woonomgeving zijn naast conflicten waarbij burenruzie, (groepen) buurtgenoten en groepen jongeren betrokken zijn ook registraties van discriminatie-incidenten tussen familieleden en/of (ex)partners opgenomen. Deze worden in dit kader buiten beschouwing gelaten.

geregeld groepen jongeren en groepen buurtgenoten betrokken bij discriminatie in de woonomgeving. Een voorbeeld van discriminatie door een groep jongeren is de melding van een homoseksuele man, die door jongeren regelmatig wordt uitgescholden voor 'vieze, vuile homo' en regelmatig wordt bespuugd (registratie RADAR).

Bepaalde groepen lopen meer risico om te maken te krijgen met discriminatie, ook in de eigen woonomgeving, blijkt uit onderzoek. Over het algemeen lopen transgenders, lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (lhbt's) met een migratieachtergrond, (minderjarige) lhbt-jongeren (schoolgaand of studerend) en lhbt-jongeren die (nog) in de kast zitten een bovengemiddeld risico (Witte en Moors 2014: 14). Deze specifieke groepen komen echter niet terug in de registraties in de eenheid Oost-Brabant.

In het landelijke onderzoek voor de Veiligheidsmonitor 2015 gaven ook mensen met een (niet-westerse) migratieachtergrond aan dat zij relatief vaak sociale overlast ervaren en zich onveilig voelen in de buurt (CBS 2016: 33 en 40). Deze groep kwam wel een enkele keer terug in de registraties in Oost-Brabant. Zo registreerde de politie bijvoorbeeld een incident tegen een 'niet-westerse allochtoon': 'men dreigde zijn huis kapot te maken, hij moest terug naar zijn eigen land want hij paste hier niet en men zou ervoor gaan zorgen dat hij naar zijn eigen land zou teruggaan en zijn hoofd kapotmaken' (registratie politie). Een aparte groep mensen met een (niet-westerse) migrantenachtergrond die extra risico lopen om gediscrimineerd te worden in hun (nieuwe) woonomgeving zijn statushouders (vluchtelingen die de asielprocedure doorlopen hebben en een verblijfsvergunning voor 5 jaar hebben gekregen). Hier is nog geen onderzoek naar gedaan, maar uit de protesten in een aantal gemeenten in de politie-eenheid Oost-Brabant blijkt dat de huisvesting van statushouders inderdaad (hevige) weerstand bij burens kan oproepen.

2.3. Gevoel van onrechtvaardigheid onder Nederlanders

Een aanzienlijk deel van de Nederlandse bevolking vreesde dat de komst van vluchtelingen, die in veel gevallen afhankelijk zijn van de sociale woningmarkt en andere collectieve voorzieningen, ten koste van Nederlanders zou gaan. Net als in 2015 werden in 2016 immigratie en integratie, waaronder de komst van vluchtelingen, in structureel survey-onderzoek het meest genoemd als maatschappelijk probleem. Ook het gevoel van onrechtvaardigheid over wat vluchtelingen allemaal 'gratis' krijgen, leek nog sterk aanwezig (Dekker e.a. 2016: 17). In lijn hiermee werd in 2016 in het publieke debat over vluchtelingen geregeld gesproken over 'gelukzoekers', waarmee de suggestie werd gewekt dat het vluchtelingen niet gaat om veiligheid maar enkel om de voordelen van de Europese verzorgingsstaat.

Het is opvallend dat deze sentimenten regelmatig terugkomen in de meldingen die in 2016 in Oost-Brabant bij de ADV's werden gedaan. Er belden zelfs een paar mensen enkel om hun beklag te doen over 'buitenlanders'. Zo vertelde een meldster dat zij 'een tijdje contact [heeft] gezocht met allochtonen en vluchtelingen' en het volgende heeft geconstateerd: 'Ze werken niet en zijn allemaal op iets anders uit' (registratie RADAR). Een ander had 'te maken met uitgeprocedeerde vluchtelingen', die ze naar eigen zeggen hielp, en vertelde ook hoe berekenend deze mensen volgens haar zijn: 'Als ik iets geef, zoals een bed of een tafel, wordt dit meteen weer doorverkocht.' (registratie RADAR). Een andere melder voelde zich als Nederlander tekortgedaan ten opzichte van vluchtelingen en schreef:

'Ik wil aangifte doen van discriminatie omdat ik ook 10.000 euro wil om mijn huis in te richten in de plaats van de 250 euro die ik gekregen heb en dan nog in de vorm van een lening. Dit is rechtsongelijkheid en pure discriminatie omdat ik Nederlander ben.' (registratie RADAR)

Het kwam in 2016 in Oost-Brabant ook voor dat mensen die zich als vrijwilliger inzetten voor vluchtelingen onheus werden bejegend. Een meldster schreef:

'Ik ben door een kennis via sms en Facebook Messenger uitgemaakt voor vuile 'Gutmensch'. Ik wist niet wat het was en na Googlen vind ik het beledigend, alleen omdat ik vrijwilligerswerk doe bij VluchtelingenWerk. Ik moest maar uitkijken! Dus ben zelfs bang geworden.' (registratie RADAR)

2.4. Kwetsbare positie vluchtelingen en onderrapportage

Vluchtelingen hebben een kwetsbare positie, zeker als er in (delen van) de samenleving (zeer) negatief tegen hun komst wordt aangekeken. In Oost-Brabant bleek dat bijvoorbeeld uit ADV-meldingen over een tandarts die weigerde om 'vluchtelingen' te behandelen en een bank die geen rekening wilde openen voor een 13-jarige jongen uit Eritrea, vanwege het herkomstland van zijn gezin (registraties RADAR). Ook registreerde de politie een incident waarbij een vluchteling na een cafébezoek werd geslagen en onder andere "fuck black people" naar zijn hoofd kreeg (registratie politie). We zien dit soort gevallen echter relatief weinig terug in de meldingen bij ADV's en in de politieregistraties. Een verklaring hiervoor is dat vluchtelingen zelf om verschillende redenen vermoedelijk niet snel melding zullen maken van discriminatie: zo kunnen onbekendheid met de taal en officiële instanties een rol spelen, evenals wantrouwen in instanties. Naast de lage meldingsbereidheid bij vluchtelingen zelf speelt een rol dat er in de registraties van incidenten in AZC's, waarover COA rapporteert, geen aandacht is voor een eventueel discriminatoir karakter van incidenten waarbij sprake is van (verbale) agressie of geweld. Er is dus amper zicht op de aard en omvang van discriminatie-incidenten gericht tegen asielzoekers in AZC's en tegen statushouders.

Hoofdstuk 3. Discriminatie in de (amateur)sport

Een groot deel van de Nederlandse bevolking doet in de vrije tijd aan sport (66 procent van de bevolking; Andriessen et al. 2014: 50) of bezoekt sportwedstrijden. Uit landelijk onderzoek blijkt dat de meeste Nederlanders die aan sport doen niet te maken hebben met discriminatie. Slechts 1 procent van de Nederlanders die wel eens sport gaf in een onderzoek naar ervaren discriminatie aan discriminerend te zijn uitgescholden of nageroepen tijdens het sporten. Nog eens 1 procent is ook uitgescholden of nageroepen en twijfelt of daar misschien discriminatie bij in het spel was (Idem). Discriminatie-incidenten in de sportsector komen echter wel degelijk voor en bepaalde groepen hebben er (veel) meer mee te maken dan andere. In vergelijking met landelijke cijfers werden er in 2016 in Oost-Brabant veel discriminatie-incidenten met de locatie 'sportcomplex' geregistreerd door de politie. Landelijk registreerde de politie in 2016 maar weinig discriminatie-incidenten met de locatie sportcomplex (2 procent van alle registraties had betrekking op deze locatie). In Oost-Brabant waren dat er, met 11 incidenten, relatief veel (Mink 2017, nog te verschijnen).

3.1. Cultuur in sportsector die bepaalde groepen uitsluit

Net als in andere sectoren in de samenleving bestaat er binnen de sportsector een dominante cultuur. Van oudsher domineren 'jonge, blanke mannen' deze sector. De afgelopen jaren zijn er meer vrouwen en ouderen gaan sporten en hebben ook mensen met een (niet-westerse) migratieachtergrond als minderheid hun intrede gedaan. Andere minderheden die steeds zichtbaarder geworden zijn, vormen lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (lhb't's) en gehandicapten. In de sportsector wordt de boventoon in veel opzichten echter nog steeds gevoerd door jonge, blanke mannen, met name in de competitieve (team-)sport in verenigingsverband (Tiessen-Raaphorst en Breedveld 2007: 42). Binnen de sport bestaan hierdoor uitsluitingsmechanismen, die gevolgen hebben voor de groepen die afwijken. Deze komen vooral in teamsporten voor, meer dan in duo- of solosporten, en vaker onder mannen en jongeren dan onder vrouwen en ouderen. Uitsluiting van groepen die een minderheid vormen doet zich vooral voor in de vorm van negatieve opmerkingen of grappen over homoseksuelen, andere culturen en religies en vrouwen (Tiessen-Raaphorst & Breedveld, 2007: 43-45). Het is de vraag of dergelijke opmerkingen daadwerkelijk discriminerend bedoeld zijn. Deze kunnen ook worden gezien als 'een vorm van stoer gedrag' (Idem: 50), waarmee de eigen positie binnen de groep wordt versterkt. In een onderzoek onder hockeyende lhb's benoemen geïnterviewden dat het sociale verkeer bij hun sportclub meer dan bijzaak is en dat de groepscultuur dwingend kan zijn. Lhb's worden voor en na het sporten geconfronteerd met het feit dat de meerderheid van de sporters hetero is en dat (hetero)seksueel getint taalgebruik wordt ingezet voor teambuilding en het creëren van sfeer (Idem: 42 en Bos 2006: 126-129).

3.2. Sport gerelateerde discriminatie-incidenten in Oost-Brabant

In Oost-Brabant werden in de politieregistraties een aantal discriminerende beledigingen geregistreerd op de discriminatiegronden ras en seksuele gerichtheid met de locatie sportcomplex. Zo is er een incident geregistreerd waarbij een voetballer van de tegenpartij discriminerende opmerkingen naar zijn hoofd kreeg:

'Hij was een kutmarokkaan, kankermarokkaan, kut allah, ga terug naar je eigen land, ga op je kameel rijden, kutzwarte. De grensrechter schold hem uit voor kankermarokkaan, kutventje, kutmarokkaan met je kanker kamelenland, et cetera.' (registratie politie)

De ADV's in Oost-Brabant registreerden in 2016 vijf meldingen met betrekking tot sport/recreatie. Alleen van de twee meldingen bij RADAR kon voor dit rapport worden nagegaan waarover de meldingen precies gingen. Eén daarvan had betrekking op sport. Deze melding had de

discriminatiegrond geslacht.² Om toch een beeld te krijgen van de gronden waarop discriminatie in de sport zich voordoet, is het interessant om te kijken naar de landelijke ADV-registraties met het discriminatieterrein sport/recreatie. In 2016 kwamen landelijk de gronden ras, geslacht en handicap/chronische ziekte (relatief) veel voor (LVtD 2017: 12). Het is opvallend dat de discriminatiegrond seksuele gerichtheid in ADV-meldingen amper terugkomt, terwijl uit onderzoek blijkt dat lhbt's ook in de sportsector een groep vormen die een groter risico loopt om te maken te krijgen met discriminatie.

3.3. Ervaren discriminatie in de sport(sector)

Verschillende landelijke survey-onderzoeken hebben discriminatie in de sportsector in beeld gebracht. In de twee meest recente onderzoeken is sporters, scheidsrechters, instructeurs en trainers/coaches gevraagd of zij getuige en/of gedupeerde waren geweest van discriminatie-incidenten waarbij vrouwonvriendelijk gedrag, huidskleur, cultuur of religie en homoseksualiteit een rol speelden. De ondervraagden gaven aan regelmatig geconfronteerd te zijn met vrouwonvriendelijk gedrag (10 en 17 procent), discriminatie vanwege huidskleur (10 en 16 procent) en discriminatie vanwege cultuur of religie (10 en 17 procent). Discriminatie vanwege homoseksualiteit werd minder gesignaleerd (door 6 en 4 procent) (Tiessen-Raaphorst 2015: 279 en Romijn et al. 2016: 37). Juist naar de ervaringen van lhbt's in de sport zijn aparte onderzoeken verricht. Hieruit bleek dat veel homoseksuele mannen een drempel ervaren om aan een 'macho' teamsport als voetbal deel te gaan nemen, maar als zij eenmaal lid zijn van een club lijken zij zich over het algemeen geaccepteerd te voelen (Pulles en Visser 2017: 12). Wel is deze acceptatie kwetsbaar en veelal voorwaardelijk: zij dienen vooral geen 'verwijfd' gedrag te vertonen (Idem: 13 en Keuzekamp e.a. 2012: 61). In mannenteams zou het gangbaar zijn om homonegatieve grappen en opmerkingen te maken, en de scheldwoorden 'homo' en 'mietje' te bezigen (Keuzekamp e.a. 2012: 61, Pulles en Visser 2017: 11-12 en Tiessen-Raaphorst 2015: 281). In veel takken van topsport, vooral bij sporten waarbij voor veel publiek wordt gespeeld, zou (openlijk uitkomen voor) homoseksualiteit zelfs nog een taboe zijn (Keuzenkamp e.a. 2012: 59-60). Uit dezelfde onderzoeken bleek dat lesbiennes en biseksuele vrouwen zich in de sportsector veel minder vaak niet geaccepteerd en/of onveilig voelen vanwege hun seksuele oriëntatie.

3.4. Discriminatie in het amateurvoetbal

Er is relatief veel aandacht voor discriminatie in het amateurvoetbal. Bij voetbalverenigingen worden jaarlijks aanzienlijk meer klachten gemeld over discriminatie vanwege geslacht, huidskleur, cultuur of homoseksualiteit dan bij andere sportverenigingen (Tiessen-Raaphorst 2015: 279) en geven meer sporters aan getuige geweest te zijn geweest van vervelende opmerkingen of fysieke agressie aan het adres van homoseksuele spelers dan bij andere teamsporten (Elling en Van den Dool 2009: 17-18). In een artikel over discriminatie op West-Brabantse voetbalvelden noemden geïnterviewde scheidsrechters voetbal een 'sport vol emotie'. Discriminatie komt volgens hen voor, maar zij trekken het breder en benadrukken dat de emoties op en rondom het voetbalveld regelmatig hoog oplopen, zeker aan het einde van het seizoen. In hun ervaring komen respectloos gedrag en discriminatie vaker voor binnen de lagere speelniveaus en vaker in dorpen dan in steden (BN/De Stem 8-4-2017). Vergelijkbare voorbeelden worden genoemd in het verkennend onderzoek dat RADAR recent uitvoerde naar respectloos gedrag en discriminatie binnen amateurvoetbalclubs in de provincies Noord-Brabant en Zeeland. Hierin zijn kaderleden (vrijwilligers die een leidende functie binnen de club vervullen, zoals trainers, coaches, scheidsrechters en bestuurders) in een survey gevraagd naar discriminatie-incidenten die zij het afgelopen jaar hadden waargenomen. Volgens de Brabantse

² Deze melding was afkomstig van een man die zich vanwege zijn geslacht gediscrimineerd voelde omdat voetbalclub FC Den Bosch een Ladies Night organiseerde waarbij vrouwen gratis toegang kregen tot de wedstrijd (registratie RADAR). Bij andere ADV's werden meer meldingen over sport gedaan.

respondenten waren discriminatie vanwege huidskleur en vanwege afkomst/etniciteit de meest voorkomende vormen van discriminatie waarmee zij op de voetbalclub te maken hadden gehad. Bij sommige clubs kwam dit wekelijks voor. Zo schreef een kaderlid: 'Wij zijn een club met veel allochtonen. Wekelijks hoor ik van de tegenstander of het publiek discriminerende opmerkingen tegen onze spelers.' Een ander gaf een voorbeeld van een trainer die 'door de begeleiding van de tegenstander werd toegeroepen dat hij moest oprotten naar zijn eigen land'. Discriminatie vanwege geloof, vanwege homoseksualiteit en vanwege handicap werden veel minder vaak waargenomen, evenals vrouwenonvriendelijk gedrag. Discriminatie kwam het meeste voor tijdens (thuis- en uit)wedstrijden, maar ook regelmatig tijdens trainingen (Van der Spek 2017/nog te verschijnen).

Literatuurlijst

Amnesty International (2013) *Gelijkheid onder druk: De impact van etnisch profileren*. Amsterdam: Amnesty International.

Amnesty International (2013) *Proactief politieoptreden vormt risico voor mensenrechten: Etnisch profileren onderkennen en aanpakken*. Amsterdam: Amnesty International.

Andriessen, I., H. Fernée en K. Wittebrood (2014). *Ervaren discriminatie in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Bon, S. van (2017) *Discriminatie van lhb's in Zeeland-West-Brabant*. Rotterdam: RADAR.

Bos, D. (2006). 'Omdat ze zo ontzettend hetero zijn. Ervaringen van homoseksuele hockeyers en fitnessers.' In: Keuzenkamp, S., D. Bos, J.W. Duyvendak, G. Hekma (red.), *Gewoon doen; acceptatie van homoseksualiteit in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Bouma, C. (2016) 'Inloopavond over vluchtelingenopvang in Veghel verloopt rustig'. *Omroep Brabant*, publicatiedatum 25-1-2016.

Boxtel, T. van en A. Pertrijx (2017) 'Discriminatie op West-Brabantse voetbalvelden nog niet verslagen'. *BN/De Stem*, publicatiedatum 8-4-2017.

Brabants Dagblad, 'Demonstratie tegen huisvesting statushouders in Oss verloopt rustig', publicatiedatum 1-7-2016.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2016) *Veiligheidsmonitor 2015*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Çankaya, S. (2013) *De controle van marsmannetjes en ander schorriemorrie. Het beslissingsproces tijdens proactief politiewerk* (Den Haag: Boom Lemma).

Dekker, P., J. den Ridder, P. van Houwelingen en A. van den Broek (2016) *Burgerperspectieven 2016 4*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Driessen, P. (2016) 'Drukke bij demonstratie tegen komst vluchtelingen in Oss'. *Brabants Dagblad*, publicatiedatum 15-3-2016.

Elling, A. en R. van den Dool (2009). *Homotolerantie in de sport*. Den Bosch: Mulier Instituut.

Kagie, S (2016) "Meerderheid agenten in Oost-Brabant doet aan etnisch profileren". *Omroep Brabant*, publicatiedatum 6-9-2016.

Keuzenkamp, S., N. Kooiman en J. van Lisdonk (2012). *Niet te ver uit de kast. Ervaringen van homo- en biseksuelen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Lamers, M. (2015) *Ethnic profiling. Nationale Politie Eenheid Oost Brabant*.

Landelijke Vereniging tegen Discriminatie (LVtD) (2017) *Factsheet meldingen discriminatie 2016. Landelijk overzicht van meldingen en klachten ingediend bij antidiscriminatievoorzieningen in Nederland*. Leeuwarden: Landelijke Vereniging tegen Discriminatie.

Linden, S. van der (2016) 'Noodopvang voor vluchtelingen in voormalig ziekenhuis Veghel gaat voorlopig niet door'. *Omroep Brabant*, publicatiedatum 5-7-2016.

Mink, I. (2017). *Discriminatiecijfers in 2016: Een rapport over registraties van discriminatie-incidenten door de politie, en meldingen bij antidiscriminatievoorzieningen en andere organisaties in Nederland*. Rotterdam: RADAR.

Politie, 'Rapporten onderbouwen aanpak etnisch profileren', publicatiedatum 3-10-2016.

NOS, 'Typhoon staande gehouden om combinatie dure auto en huidskleur', publicatiedatum 30-5-2016.

NOS, '2 op de 3 Nederlanders steunen etnisch profileren', publicatiedatum 5-6-2016.

Pulles, I. en K. Visser (2017). *Ervaringen van lhbt-personen met sport*. Den Haag; Sociaal en Cultureel Planbureau.

RADAR (2016) *Stemmingen en Koersen: Discriminatie in de eerste helft van 2016, een overzicht in vogelvlucht*. Rotterdam: RADAR.

RADAR (2017) *Stemmingen en Koersen: Discriminatie in de tweede helft van 2016, een overzicht in vogelvlucht*. Rotterdam: RADAR.

Rippe, H. (2016) 'Dode varkens als protest tegen komst 500 vluchtelingen azc Heesch: 'Misselijkmakend''. *Omroep Brabant*, publicatiedatum 13-1-2016.

Romijn, D., J. van Kalmthout en K. Breedveld (2016) *VSK-monitor 2016: Voortgangsrapportage Actieplan 'Naar een veiliger sportklimaat'*. Utrecht: Mulier Instituut.

Spek, S. van der (2017/nog te verschijnen). *Respectloos gedrag en discriminatie bij amateurvoetbalclubs in Noord-Brabant en Zeeland*. Rotterdam: RADAR.

Tiessen-Raaphorst en Breedveld (2007) *Een gele kaart voor de sport* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Tiessen-Raaphorst, A. (red) (2015). *Rapportage sport 2014*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

VluchtelingenWerk Nederland. Feiten & Cijfers, te vinden op de website:
<https://www.vluchtelingenwerk.nl/feiten-cijfers>

Vorstermans, R. en Y. Zerrouk (2016), 'Noodverordening verbiedt protesten tegen azc Heesch: 'We doen dit om de veiligheid te garanderen''. *Omroep Brabant*, publicatiedatum 21-1-2016.

Vuijsje, Robert (2017) 'Land van afkomst: interview Typhoon'. *Volkskrant*, publicatiedatum 4-4-2017.

Witte, R. & Moors, H. (2014) *Gestreden als Don Quichot tegen windmolens*. Den Haag: Lokaal Centraal- Expertgroep maatschappelijke vraagstukken.

Zwieten, M. van, E. de Vroome en S. van den Bossche (2015) *Monitor Veilige Publieke Taak 2015 Rapportage voor Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Programma Veilige Publieke Taak*. Leiden: TNO.

Bijlagen

Bijlage 1. Toelichting op gebruikte bronnen en gegevens in dit rapport

Deze bijlage bevat een toelichting op de bronnen waaruit voor dit rapport is geput. Daarbij wordt ingegaan op de aard van de informatie en de interpretatie van deze gegevens.³

1. Klacht- en incidentregistraties

In Nederland zijn er diverse officiële instanties die de taak hebben om meldingen, klachten, incidenten of zaken van discriminatie te registreren, zoals de politie, het Openbaar Ministerie (OM), het College voor de Rechten van de Mens, antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) en Meldpunt Internet Discriminatie (MiND). Daarnaast zijn er belangenorganisaties die discriminatieklachten registreren (bijv. COC, Transgender Netwerk Nederland, CIDI), organisaties die zich op een specifiek terrein richten (Meldpunt Discriminatie Internet (MDI)) en meer generieke klachtinstanties zoals de Nationale Ombudsman of de klachtcommissie van een instelling.

In dit rapport zijn klacht- en incidentregistraties, voor zover regionaal beschikbaar, kwantitatief opgenomen. Daarnaast zijn enkele casusbeschrijvingen toegevoegd.

Vergelijkbaarheid van klacht- en incidentregistraties

De gegevens van instanties die klacht- en incidentregistraties over discriminatie bijhouden zijn niet gelijksoortig en kunnen daarom niet bij elkaar worden opgeteld. Instanties hebben verschillende uitgangspunten, taken en procedures en hun registraties zijn hierop ingericht. Dit betekent dat zij andere typen situaties registreren en andere categorieën hanteren in hun registratiesystemen. Daarnaast zijn er verschillen tussen de gebruikte definities van bepaalde termen en tussen registratieprotocollen. De informatie uit de verschillende hier gebruikte bronnen dient daarom als complementair te worden gezien.

1.1 Meldingen en klachten bij een antidiscriminatievoorziening (ADV)

Mensen die discriminatie hebben ervaren of hebben waargenomen kunnen hiervan melding maken of een klacht indienen bij een ADV. Sinds de introductie van de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen (Wga) in 2009 dient elke gemeente zijn burgers toegang te bieden tot een ADV en de ontvangen meldingen jaarlijks te rapporteren aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Meldingen en klachten bij ADV's betreffen allerlei discriminatiegronden. Daarbij kan het zowel om gronden gaan die wettelijk zijn vastgelegd in het strafrecht of de gelijkebehandelingswetgeving (bijvoorbeeld ras of seksuele gerichtheid), als om gronden die niet in de wet zijn opgenomen (zoals uiterlijk). Meldingen kunnen betrekking hebben op een incident of situatie die tegen een persoon is gericht (de melder of iemand anders). Maar ook op een gebeurtenis die niet tegen specifieke personen is gericht, zoals een artikel in de media of een regeling die voor een bepaalde groep nadelig uitpakt. Bij de registratie van meldingen en klachten bij ADV's staat het perspectief van de melder centraal. Van de geregistreerde meldingen en klachten bij een ADV is niet per definitie juridisch of objectief aangetoond dat er sprake was van discriminatie.

RADAR registreert meldingen en klachten in LBAnet. Sociom, LEV-groep, Lumens, ContourdeTwern en Adv Oirschot registreren in andere registratiesystemen. Alle klachten en meldingen worden geregistreerd, tenzij onvoldoende gegevens beschikbaar zijn of de melding geen betrekking heeft op

³ Voor een uitgebreidere toelichting op discriminatiegegevens zie: Dinsbach, W. en Van Bon, S. (2012) *Gegevens en informatie over discriminatie: Onderzoeksmethodes en beschikbare bronnen in Nederland*, Rotterdam: Art.1, kenniscentrum discriminatie Nederland.

(ervaren) discriminatie. Klachten en meldingen bij RADAR, Sociom, LEV-groep, Lumens, ContourdeTwern en Adv Oirschot zijn in dit rapport opgeteld en onder de verzamelnaam 'meldingen' gebruikt in tabellen en grafieken.

1.2 Incidenten geregistreerd door de politie

Discriminatie kan strafbaar zijn. In het strafrecht komt discriminatie op twee manieren voor: enerzijds zijn er de specifieke discriminatieartikelen, waarin discriminatoire uitlatingen (137c t/m e Sr) en discriminerende uitsluiting strafbaar zijn gesteld (137g en 429quater Sr). Anderzijds kan er bij commune ('gewone') delicten (zoals mishandeling, brandstichting of bedreiging) sprake zijn van een discriminatoir aspect. Een mishandeling of brandstichting kan bijvoorbeeld gepleegd zijn met een discriminatoir motief.

Slachtoffers, getuigen of mensen die weet hebben van een incident waarbij discriminatie in het spel was, kunnen hiervan melding of aangifte doen bij de politie. Ook kunnen politiefunctionarissen uit eigen beweging proces-verbaal opmaken, wanneer zij getuige of zelf slachtoffer van discriminatie zijn.

Alle meldingen en aangiften die de politie ontvangt en die mogelijk discriminatie betreffen zoals vastgelegd in het strafrecht, worden in principe geregistreerd. De Aanwijzing Discriminatie van het Openbaar Ministerie verplicht de politie bovendien om alert te zijn op eventuele discriminatoire aspecten bij commune delicten en ook deze te registreren.⁴ Politieagenten registreren meldingen en aangiften in het bedrijfsprocessensysteem BVH.

Sinds 2014 doorzoekt de politie de BVH landelijk naar incidenten met een (mogelijk) discriminatoir karakter, zodat hierover gerapporteerd kan worden. Dit wordt gedaan met behulp van een zoekprogramma dat, aan de hand een query (zoekopdracht), mogelijk relevante aangiften en meldingen uit de BVH haalt. Materiedeskundigen van de politie screenen het resultaat van deze query, om het kaf van het koren te scheiden. Niet elke zaak die met de query wordt gevonden heeft namelijk daadwerkelijk met discriminatie te maken. De discriminatiezaken worden door de materiedeskundigen van aanvullende informatie voorzien over de discriminatiegrond, locatie, de wijze van discriminatie en of het doelwit een werknemer met een publieke functie betrof. In 2016 zijn ten opzichte van 2015 enkele verbeteringen doorgevoerd, zo was er over de incidenten van 2015 nog geen locatie bekend.

Definitie van een discriminatie-incident zoals geregistreerd door de politie: Een in BVH geregistreerd voorval waarbij bepaalde (combinaties van) woorden in de beschrijving voorkomen die kunnen wijzen op een discriminatiefeit of een discriminatoir aspect, of waarbij door agenten een aantekening van discriminatie (met behulp van een specifieke code) is gemaakt, en waarvan door materiedeskundigen is vastgesteld dat: In de beschrijving van het voorval een uitlating of gedraging is opgenomen die raakt aan één van de discriminatiegronden uit het Wetboek van Strafrecht: ras (in dit rapport 'herkomst' genoemd 3), geslacht, godsdienst, levensovertuiging, seksuele gerichtheid en handicap. En die (mogelijk) de bestanddelen van art. 137c t/m 137g of 429quater Sr, dan wel de bestanddelen van een algemeen delict, vervult. Het kan gaan om een (mogelijk) discriminerende uitlating of discriminerende uitsluiting, of om een ander misdrijf (bijvoorbeeld een mishandeling, bedreiging of vernieling) waarbij uit aangetroffen woorden in de registraties van deze incidenten blijkt dat er mogelijk sprake is van een discriminatoir aspect. Het kan echter ook gaan om een discriminatoir

⁴ Openbaar Ministerie (2007, 2011) Aanwijzing Discriminatie, zie: www.om.nl/algemene_onderdelen/uitgebreid_zoeken/@155214/aanwijzing/.

*incident dat zich afspeelde in de context van een ander incident en daar feitelijk niet aan gerelateerd hoeft te zijn.*⁵

Vanwege het belang van de publieke taak voor de samenleving heeft de overheid speciale aandacht voor deze categorie werknemers en het tegengaan van agressie en geweld jegens hen (zie de Eenduidige Landelijke Afspraken, ELA). In dit rapport wordt daarom apart gerapporteerd over de door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten tegen werknemers met een publieke taak.

1.3 Verzoeken om een oordeel bij het College voor de Rechten van de Mens

Mensen die discriminatie hebben ervaren op school of bijvoorbeeld op hun werk, kunnen het College voor de Rechten van de Mens (voorheen de Commissie Gelijke Behandeling) verzoeken om een oordeel uit te spreken over de kwestie. Het College is bevoegd om situaties te toetsen aan de gelijkebehandelingswetgeving. Dit betekent dat de situatie waarover een oordeel wordt gevraagd betrekking moet hebben op de discriminatieterreinen en -gronden die in deze wetgeving zijn opgenomen. Als het College de klacht mag behandelen wordt een onderzoek gestart, waarna een zitting volgt en het College uitspraak doet en bepaalt of er al dan niet sprake is van discriminatie (zie ook paragraaf 2 van deze bijlage). Soms komt het niet tot een zitting, bijvoorbeeld omdat er bemiddeling plaatsvindt of omdat een verzoeker het verzoek intrekt. Alle verzoeken die het College ontvangt worden geregistreerd. Het College rapporteert hierover in het jaarverslag.

Overzichten van de instroom van verzoeken om een oordeel, die zijn ingediend door bewoners van de politie-eenheid Oost-Brabant, en de daarbij door het College uitgesproken oordelen zijn door het College ter beschikking gesteld voor dit rapport.

RADAR is verantwoordelijk voor de interpretatie van en teksten over de regionale data die door het College zijn aangeleverd.

2. Juridisch getoetste situaties

Een klein deel van alle discriminatie-ervaringen die ergens zijn gemeld wordt juridisch getoetst. Dat wil zeggen dat door een bevoegde instantie wordt vastgesteld of discriminatie in juridische zin heeft plaatsgevonden. In Nederland is het College voor de Rechten van de Mens (voorheen de Commissie Gelijke Behandeling) bevoegd om te toetsen of er sprake is van wettelijk verboden onderscheid op basis van de gelijkebehandelingswetgeving. In zijn jaarverslag rapporteert het College over de oordelen die in het voorliggende jaar zijn uitgesproken. Ten behoeve van dit rapport heeft het College een overzicht beschikbaar gesteld van uitgesproken oordelen waarbij de verzoekers inwoners van Oost-Brabant zijn.

Ook rechters kunnen zaken toetsen aan de gelijkebehandelingswetgeving of het strafrecht en beoordelen of discriminatie in juridische zin heeft plaatsgevonden. Gegevens hierover zijn vooralsnog echter niet regionaal beschikbaar.

⁵ Overgenomen uit Bon, S. van, & Mink, I. (2016). Discriminatiecijfers in 2015. Een rapport over registraties van discriminatie-incidenten door de politie, en meldingen bij antidiscriminatievoorzieningen en andere organisaties in Nederland. Rotterdam: Art.1.

Bijlage 2. De tabellen

1. Omvang van gemelde discriminatie-ervaringen Oost-Brabant

Tabel 1 Aantal klachten, meldingen en registraties van discriminatie per jaar⁶

	2015	2016
[RADAR, Sociom, LEV-groep, Lumens, ContourdeTwern, Adv Oirschot], klachten/meldingen	168	173
Politie, geregistreeerde discriminatie-incidenten (eenheid Oost-Brabant)	355	291
Politie, geregistreeerde discriminatie-incidenten tegen werknemers met een publieke taak (eenheid [...])	38	90
College voor de Rechten van de Mens, instroom verzoeken om oordeel	-	46

2. Cijfers ADV's

Tabel 2a Aantal klachten/meldingen [ADV('s)], naar discriminatiegrond⁷

	2015	2016
Antisemitisme ⁸	1	2
Arbeidscontract	1	7
Arbeidsduur	0	4
Burgerlijke staat	2	5
Geslacht	11	20
Godsdienst	15	18
<i>waarvan islam</i> ⁹	7	14
Handicap/chronische ziekte	15	22
Leeftijd	17	17
Levensovertuiging	1	2
Nationaliteit	5	2
Politieke gezindheid	0	1

⁶ In 2015 zijn door een systeemfout in de laatste drie maanden van het jaar niet alle documenten uit de BVH gescreend. Omdat wel bekend was hoeveel documenten uit de BVH gescreend hadden moeten worden, is voor de laatste drie maanden van 2015 een correctiefactor toegepast aan de hand van het aantal documenten dat wel was gescreend en het aantal discriminatieregistraties dat dit had opgeleverd. In dit rapport zijn de ongecorrigeerde aantallen gebruikt, tenzij anders is aangegeven

⁷ Het totale aantal in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal meldingen/klachten/registraties. Eén melding kan namelijk over discriminatie op meerdere gronden gaan, waardoor er verschillen ontstaan tussen het totaal in deze tabel en het totaal in tabel 1.

⁸ Antisemitische incidenten vallen juridisch gezien onder discriminatie op grond van herkomst en/of onder discriminatie op grond van godsdienst. Omdat dit onderscheid bij de registratie lastig is te maken, is ervoor gekozen om antisemitisme apart weer te geven. In het *Jaarrapport Discriminatie 2015 over discriminatie in de politie-eenheid Oost-Brabant* werden registraties met betrekking tot joden nog opgenomen in de categorieën ras of godsdienst. Omwille van de vergelijkbaarheid zijn de cijfers over 2015 hier volgens de nieuwe benadering weergegeven.

⁹ Voor discriminatie van moslims is in de maatschappij en politiek in toenemende mate aandacht. Gezien de stijging van het aantal registraties en omdat zo'n groot deel van de incidenten met de discriminatiegrond godsdienst betrekking heeft op het islamitische geloof is dit deel van de incidenten apart inzichtelijk gemaakt.

Ras	59	44
Seksuele gerichtheid	13	7
Overige (niet-wettelijke) gronden	32	25
Onbekend	4	5
Totaal	176	181

Tabel 2b Aantal klachten/meldingen [ADV('s)], naar wijze van discriminatie[3]¹⁰

	2015	2016
Bedreiging	4	1
Geweld	5	3
Omstreden behandeling	111	125
Vijandige bejegening	42	50
Overig	16	11
Onbekend/n.v.t.	1	0
Totaal	179	190

Tabel 2c Aantal klachten/meldingen [ADV('s)], naar terrein [4]¹¹

	2015	2016
Arbeidsmarkt	37	41
Buurt/wijk	22	21
Collectieve voorzieningen	24	19
Commerciële dienstverlening	20	15
Horeca/amusement	2	4
Huisvesting	6	3
Media en reclame	8	1
Onderwijs	15	7
Openbare ruimte	13	7
Politie/OM/VD	8	4
Privésfeer	4	8
Publieke/politieke opinie	5	11
Sport en recreatie	4	5
Overig	6	15
Onbekend/n.v.t.	0	2
Totaal	174	163

Tabel 2d Aantal klachten/meldingen [ADV('s)], naar werkwijze[5]¹²

	2015	2016
(Alleen) registratie	26	89

¹⁰ Het totale aantal in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal meldingen/klachten/registraties. Eén melding kan namelijk over discriminatie op meerdere wijzen gaan, waardoor er verschillen ontstaan tussen het totaal in deze tabel en het totaal in tabel 1.

¹¹ Het totale aantal in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal meldingen/klachten/registraties. Eén melding kan namelijk over discriminatie op meerdere terreinen gaan, waardoor er verschillen ontstaan tussen het totaal in deze tabel en het totaal in tabel 1.

¹² Per klacht en/of melding kunnen meerdere wijzen van klachtbehandeling worden toegepast en geregistreerd. Daarbij kan de wijze van klachtbehandeling niet of niet volledig ingevuld zijn voor de op het moment van rapportage nog lopende klachten. Het totale aantal geregistreerde werkwijzen van klachtbehandeling kan om die redenen dan ook afwijken van het totale aantal klachten.

Advies/informatie	62	122
Beïnvloeding beleid	4	2
Bemiddeling	16	35
Bijstaan in procedures	7	20
Doorverwijzing	12	30
Eigen onderzoek ADV	1	1
Overig	5	11
Totaal	133	310

Tabel 2^e Aantal klachten/meldingen ADV's, naar gemeente en naar aantal per 1.000 inwoners [6]¹³

	Aantal inwoners[7] ¹⁴	Aantal klachten en meldingen ADV's		Aantal klachten en meldingen ADV's per 1.000 inwoners	
		2015	2016	2015	2016
Asten	16440	0	1	0.00	0.06
Bergeijk	18256	0	1	0.07	0.05
Bernheze	29690	2	6	0.00	0.20
Best	28615	1	8	0.03	0.28
Bladel	19835	2	2	0.10	0.10
Boekel	10089	0	0	0.00	0.00
Boxmeer	28145	1	2	0.04	0.07
Boxtel	30320	5	5	0.16	0.17
Cranendonck	20345	0	1	0.00	0.05
Cuijk	24780	1	3	0.04	0.12
Deurne	31660	1	4	0.03	0.13
Eersel	18183	0	0	0.00	0.00
Eindhoven	220920	31	41	0.14	0.19
Geldrop-Mierlo	38855	5	3	0.13	0.08
Gemert-Bakel	29315	1	1	0.03	0.04
Grave	12695	2	0	0.16	0.00
Haaren	13523	0	0	0.00	0.00
Heeze-Leende	15350	0	0	0.00	0.00
Helmond	89255	9	6	0.10	0.07
Heusden	43165	4	5	0.09	0.12
Laarbeek	21800	1	2	0.05	0.09
Landerd	15265	0	0	0.00	0.00
Mill en Sint Hubert	10850	0	1	0.00	0.09
Nuenen, Gerwen, Nederwetten	22620	2	2	0.09	0.09
Oirschot	18070	0	0	0.00	0.00
Oss	84955	19	22	0.22	0.26
Reusel-De Mierden	12710	0	0	0.00	0.00
's-Hertogenbosch	143730	42	43	0.29	0.30
Schijndel	23360	5	2	0.21	0.09
Sint Anthonis	11691	2	0	0.17	0.00
Sint-Michielsgestel	28120	4	0	0.14	0.00
Sint-Oedenrode	17934	0	0	0.00	0.00
Someren	18690	0	1	0.00	0.05

¹³ De getallen in de tabellen 2 e.1 tot en met 2 e.4 komen overeen met het totaal waarover per gemeente is gerapporteerd in het Wga-formulier. Dit betekent dat het meldingen betreft van inwoners van de gemeenten en/of meldingen van voorvallen die zich in de gemeente afspeelden.

¹⁴ Aantal inwoners op 1 januari 2015 (Bron: CBS Statline). Er is voor gekozen om 2015 als peiljaar te nemen voor de vergelijking tussen 2015 en 2016.

Son en Breugel	16235	3	3	0.18	0.19
Uden	40910	0	0	0.00	0.00
Valkenswaard	30335	1	2	0.03	0.07
Veghel	37465	4	5	0.11	0.13
Veldhoven	44155	6	3	0.14	0.07
Vught	25635	10	4	0.39	0.16
Waalre	16765	1	1	0.06	0.06

Tabel 2^e.1 Aantal klachten/meldingen ADV's, naar gemeente en naar discriminatiegrond¹⁵

	Antisemitisme	Arbeidscontract	Arbeidsduur	Burgerlijke staat	Geslacht	Godsdienst (waarvan islam)	Handicap	leeftijd	Levensovertuiging	Nationaliteit	Politieke gezindheid	Ras	Seksuele gerichtheid	Niet-wettelijk	onbekend
Asten					1										
Bergeijk															1
Bernheze							2	1				3			
Best					1			1							2
Bladel			1		1	1						1			
Boekel															
Boxmeer												2			
Boxtel					1			1				3		1	
Cranendonck		1													
Cuijk												3			
Deurne									1			1		2	
Eersel															
Eindhoven	1	3	2		3	9	2	2				7		4	5
Geldrop-Mierlo								1				1			2
Gemert-Bakel						1(1)									
Grave															
Haaren															
Heeze-Leende															
Helmond					2	1	1	1				2			
Heusden					1			1				3			
Laarbeek		1						1							
Landerd															
Mill en Sint Hubert								1							
Nuenen, Gerwen, Nederwetten															
Oirschot															
Oss	1		1		3	2(2)	3				8		3	4	
Reusel-De Mierden															
's-Hertogenbosch				2	8	2(2)	7	5				10		10	
Schijndel													1	1	
Sint Anthonis															
Sint-Michielsgestel															

¹⁵ In deze tabel is het totaal aantal meldingen opgenomen zoals dat bekend is bij de ADV's in politie-eenheid Oost-Brabant. Dit betekent dat het meldingen betreft van inwoners van de gemeenten en/of meldingen van voorvallen die zich in de gemeenten afspeelden.

Sint-Oedenrode		1						1				1			
Someren					1							1			
Son en Breugel								1							
Uden															
Valkenswaard															
Veghel							2					2		1	
Veldhoven													1		2
Vught							3							1	
Waalre		1				1									

Tabel 2e.2 Aantal klachten/meldingen ADV's, naar gemeente en naar terrein ¹⁶

	Arbeidsmarkt	Buurt/wijk	Collectieve voorzieningen	Commerciële dienstverlening	Horeca/amusement	Huisvesting	Media en reclame	Onderwijs	Openbare ruimte	Politie/OM/VD	Privéfeer	Publieke/politieke opinie	Sport	Overig	Onbekend
Asten													1		
Bergeijk		1													
Bernheze	1			2									1	2	
Best	2	4	1						3						
Bladel	1		1												1
Boekel															
Boxmeer					1									1	
Boxtel	2	1										2			
Cranendonck	1														
Cuijk	1							1				1			
Deurne		2							1	1					
Eersel															
Eindhoven	13	10	6	2	1	3		2	4					3	5
Geldrop-Mierlo		1	1											1	
Gemert-Bakel		1													
Grave															
Haaren															
Heeze-Leende															
Helmond	2	1			1				1					1	
Heusden	3		1									1			
Laarbeek	2														
Landerd															
Mill en Sint Hubert	1														
Nuenen, Gerwen, Nederwetten		1	1			1									
Oirschot															
Oss	5		6	1	1			2			3	2	1	1	
Reusel-De Mierden															
's-Hertogenbosch	12	2	5	7	1			1		1	3	3	1	7	
Schijndel		1		1											

¹⁶ In deze tabel is het totaal aantal meldingen opgenomen zoals dat bekend is bij de ADV's in politie-eenheid Oost-Brabant. Dit betekent dat het meldingen betreft van inwoners van de gemeenten en/of meldingen van voorvallen die zich in de gemeenten afspeelden.

Sint Anthonis															
Sint-Michielsgestel															
Sint-Oedenrode															
Someren					1										
Son en Breugel	2														1
Uden															
Valkenswaard		2													
Veghel	4						1								
Veldhoven		2						2							
Vught			1	2		1									
Waalre	1														

Tabel 2^e.3 Aantal klachten/meldingen ADV's, naar gemeente en naar wijze van discriminatie¹⁷

	Bedreiging	Geweld	Omstreden behandeling	Vijandige bejegening	Overig	Onbekend/n.v.t.
Asten			1			
Bergeijk			1			
Bernheze			4	2		
Best		2	6			
Bladel						2
Boekel						
Boxmeer						
Boxtel			2	3		
Cranendonck						1
Cuijk						
Deurne			3	1		
Eersel						
Eindhoven	2	2	28	10		2
Geldrop-Mierlo			3	1		
Gemert-Bakel					1	
Grave						
Haaren						
Heeze-Leende						
Helmond			3	2	1	
Heusden			5			
Laarbeek			1		1	
Landerd						
Mill en Sint Hubert						
Nuenen, Gerwen, Nederwetten			1			
Oirschot						
Oss			13	7	2	
Reusel-De Mierden						

¹⁷ In deze tabel is het totaal aantal meldingen opgenomen zoals dat bekend is bij de ADV's in politie-eenheid Oost-Brabant. Dit betekent dat het meldingen betreft van inwoners van de gemeenten en/of meldingen van voorvallen die zich in de gemeenten afspeelden.

's-Hertogenbosch			29	11	4	
Schijndel			1	1		
Sint Anthonis						
Sint-Michielsgestel						
Sint-Oedenrode						
Somerens					1	
Son en Breugel		1	2			
Uden						
Valkenswaard						
Veghel			4	1		
Veldhoven						
Vught			4			
Waalre		1	1			

Tabel 2^e.4 Aantal klachten/meldingen ADV's, naar gemeente en naar werkwijze ¹⁸

	(Alleen) registratie	Advies/informatie	Beïnvloeding beleid	Bemiddeling	Bijstaan in procedures	Doorverwijzing	Eigen onderzoek ADV	Overig
Asten		1						
Bergeijk	1	1		1		1		
Bernheze	2	4		1				
Best	8	8		6	3	2		
Bladel	2	2		2	2			
Boekel								
Boxmeer								
Boxtel	1	5				1		1
Cranendonck	1	1						
Cuijk								
Deurne	1	4				3		
Eersel								
Eindhoven	41	23	2	15	10	5		3
Geldrop-Mierlo	3	3		3	2			
Gemert-Bakel	1					1		
Grave								
Haaren								
Heeze-Leende								
Helmond	4	3				2		1
Heusden								
Laarbeek	1							1
Landerd								
Mill en Sint Hubert								
Nuenen, Gerwen, Nederwetten	2	2			2			
Oirschot								
Oss	4	14		2		3		2

¹⁸ In deze tabel is het totaal aantal meldingen opgenomen zoals dat bekend is bij de ADV's in politie-eenheid Oost-Brabant. Dit betekent dat het meldingen betreft van inwoners van de gemeenten en/of meldingen van voorvallen die zich in de gemeenten afspeelden.

Reusel-De Mierden								
's-Hertogenbosch	8	33		3	1	8		2
Schijndel		2						
Sint Anthonis								
Sint-Michielsgestel								
Sint-Oedenrode								
Someren	1							
Son en Breugel	2	2					1	
Uden								
Valkenswaard	2	2				2		
Veghel		5						
Veldhoven	3	2		1		1		
Vught		4		1		1		
Waalre	1	1						1

3. Cijfers Politie-eenheid Oost-Brabant

Tabel 3a Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie, naar discriminatiegrond¹⁹

	2015	2016
Antisemitisme ²⁰	22	17
Geslacht	6	0
Godsdienst	26	16
Waarvan islam ²¹	21	15
Handicap	3	0
Levensovertuiging	0	0
Ras	162	82
Seksuele gerichtheid	97	94
Onbekend	64	82
Overig	0	0
Totaal	380	291

Tabel 3a.2 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten tegen werknemer publieke functie, naar discriminatiegrond²²

	2015	2016
Antisemitisme	4	20
Geslacht	0	0
Godsdienst	0	0
Waarvan islam	0	0
Handicap	0	0
Levensovertuiging	0	0
Ras	4	7
Seksuele gerichtheid	41	63

¹⁹ Het totale aantal registraties per jaar in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal in tabel 1. Eén registratie kan over discriminatie op meerdere gronden gaan en dat verklaart het verschil.

²⁰ Antisemitische incidenten vallen juridisch gezien onder discriminatie op grond van herkomst en/of onder discriminatie op grond van godsdienst. Omdat dit onderscheid bij de registratie lastig is te maken, is ervoor gekozen om antisemitisme apart weer te geven. In het *Jaarrapport Discriminatie 2015 over discriminatie in de politie-eenheid Oost-Brabant* werden registraties met betrekking tot joden nog opgenomen in de categorieën ras of godsdienst. Omwille van de vergelijkbaarheid zijn de cijfers over 2015 hier volgens de nieuwe benadering weergegeven.

²¹ Voor discriminatie van moslims is in de maatschappij en politiek in toenemende mate aandacht. Gezien de stijging van het aantal registraties en omdat zo'n groot deel van de incidenten met de discriminatiegrond godsdienst betrekking heeft op het islamitische geloof is dit deel van de incidenten apart inzichtelijk gemaakt.

²² Het totale aantal registraties per jaar in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal in tabel 1. Eén registratie kan over discriminatie op meerdere gronden gaan en dat verklaart het verschil.

Onbekend	0	0
Overig	0	0
Totaal	49	90

Tabel 3b Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie, naar wijze van discriminatie²³

	2015	2016
Bedreiging	13	0
Belediging	260	212
Mishandeling	5	6
Opruiing	5	0
Uitsluiting	9	0
Vernieling/bekladding	83	71
Onbekend	0	2
Overig	0	0
Totaal	375	291

Tabel 3b.2 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten tegen werknemer publieke functie, naar wijze van discriminatie²⁴

	2015	2016
Bedreiging	40	0
Belediging	0	89
Mishandeling	0	1
Opruiing	0	0
Uitsluiting	0	0
Vernieling/bekladding	0	0
Onbekend	0	0
Overig	0	0
Totaal	40	90

Tabel 3c Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie, naar locatie²⁵

	2015	2016
Commerciële dienstverlening	-	5
School	-	11
Sportcomplex	-	11
Werk gerelateerd	-	13
Directe woonomgeving	-	85
Gebedshuis	-	12
HOP	-	0
Horeca/Festival/Uitgaan	-	17
Openbaar vervoer	-	1
Openbare weg	-	98
Overige/onbekend/niet van toepassing	-	2
Sociale media	-	36
Totaal	-	291

Tabel 3c.2 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten tegen werknemer publieke functie, naar locatie²⁶

	2015	2016
Commerciële dienstverlening	-	0

²³ Het totale aantal registraties per jaar in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal in tabel 1. Eén registratie kan over discriminatie op meerdere wijzen gaan en dat verklaart het verschil.

²⁴ Het totale aantal registraties per jaar in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal in tabel 1. Eén registratie kan over discriminatie op meerdere wijzen gaan en dat verklaart het verschil.

²⁵ In 2015 was niet bekend op welk type locatie discriminatie-incidenten plaatsvonden.

²⁶ In 2015 was niet bekend op welk type locatie discriminatie-incidenten plaatsvonden.

School	-	1
Sportcomplex	-	0
Werk gerelateerd	-	38
Directe woonomgeving	-	5
Gebedshuis	-	0
HOP	-	0
Horeca/Festival/Uitgaan	-	3
Openbaar vervoer	-	5
Openbare weg	-	36
Overige/onbekend/niet van toepassing	-	0
Totaal	-	90

Tabel 3d Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie, naar gemeente (over incidenten die zich afspeelden in een gemeente) en naar aantal per 1.000 inwoners.

	Aantal inwoners ²⁷	Aantal gediscrimineerde discriminatie-incidenten politie		Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie per 1.000 inwoners	
		2015	2016	2015	2016
Asten	16440	5	3	0.30	0.18
Bergeijk	18256	2		0.11	0.00
Bernheze	29690	4		0.13	0.00
Best	28615	2	9	0.07	0.31
Bladel	19835	1	1	0.05	0.05
Boekel	10089	3	3	0.30	0.30
Boxmeer	28145	7	6	0.04	0.21
Boxtel	30320	8	2	0.16	0.07
Cranendonck	20345	7	1	0.34	0.05
Cuijk	24780	5	11	0.20	0.44
Deurne	31660	5	4	0.16	0.13
Eersel	18183	4	2	0.22	0.11
Eindhoven	220920	83	65	0.38	0.29
Geldrop-Mierlo	38855	6	10	0.15	0.26
Gemert-Bakel	29315	4	5	0.14	0.17
Grave	12695	3		0.24	0.00
Haaren	13523			0.00	0.00
Heeze-Leende	15350	5	1	0.33	0.07
Helmond	89255	27	20	0.30	0.22
Heusden	43165	4	9	0.09	0.21
Laarbeek	21800	5	1	0.23	0.05
Landerd	15265	3		0.20	0.00
Meerijstad ²⁸	79898		14	0.00	0.18
Mill en Sint Hubert	10850	3	7	0.28	0.65
Nuenen, Gerwen, Nederwetten	22620	3	3	0.13	0.13
Oirschot	18070		1	0.00	0.05
Oss	84955	31	18	0.36	0.21
Reusel-De Mierden	12710	1	6	0.08	0.47

²⁷Aantal inwoners op 1 januari 2015 (*Bron: CBS Statline*). Er is voor gekozen om 2015 als peiljaar te nemen voor de vergelijking tussen 2015 en 2016.

²⁸ Meerijstad is een fusiegemeente per 1 januari 2017 bestaande uit Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel. In politieregistratie al gesproken over Meerijstad.

's-Hertogenbosch	143730	64	53	0.45	0.37
Schijndel	23360	5		0.21	0.00
Sint Anthonis	11691	4	5	0.34	0.43
Sint-Michielsgestel	28120	4	3	0.14	0.11
Sint-Oedenrode	17934	2		0.11	0.00
Someren	18690	0	3	0.00	0.16
Son en Breugel	16235	3	3	0.18	0.19
Uden	40910	8	8	0.20	0.20
Valkenswaard	30335	4	1	0.13	0.03
Veghel	37465	11		0.29	0.00
Veldhoven	44155	10	3	0.23	0.07
Vught	25635	7	10	0.27	0.40
Waalre	16765	2		0.12	0.00

Tabel 3d.2 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten tegen werknemer publieke functie, naar gemeente (over incidenten die zich afspeelden in een gemeente) en naar aantal per 1.000 inwoners

	Aantal inwoners ²⁹	Aantal gediscrimineerde discriminatie-incidenten politie		Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie per 1.000 inwoners	
		2015	2016	2015	2016
Asten	16440		2	0.00	0.12
Bergeijk	18256			0.00	0.00
Bernheze	29690		4	0.00	0.14
Best	28615		1	0.00	0.04
Bladel	19835			0.00	0.00
Boekel	10089			0.00	0.00
Boxmeer	28145			0.00	0.00
Boxtel	30320		5	0.00	0.17
Cranendonck	20345		1	0.00	0.05
Cuijk	24780			0.00	0.00
Deurne	31660			0.00	0.00
Eersel	18183			0.00	0.00
Eindhoven	2220920	14	31	0.06	0.14
Geldrop-Mierlo	38855	1	2	0.03	0.05
Gemert-Bakel	29315	1	2	0.03	0.07
Grave	12695	1		0.08	0.00
Haaren	13523			0.00	0.00
Heeze-Leende	15350			0.00	0.00
Helmond	89255	4	8	0.04	0.09
Heusden	43165	1	1	0.02	0.02
Laarbeek	21800			0.00	0.00
Landerd	15265			0.00	0.00
Meierijstad	79898			0.00	0.00
Mill en Sint Hubert	10850	1		0.09	0.00
Nuenen, Gerwen, Nederwetten	22620			0.00	0.00
Oirschot	18070			0.00	0.00
Oss	84955	3	6	0.04	0.07
Reusel-De Mierden	12710			0.00	0.00
Schijndel	23360			0.00	0.00

²⁹ Aantal inwoners op 1 januari 2015 (Bron: CBS Statline). Er is voor gekozen om 2015 als peiljaar te nemen voor de vergelijking tussen 2015 en 2016.

's-Hertogenbosch	143730	9	14	0.06	0.10
Sint Anthonis	11961			0.00	0.00
Sint-Michielsgestel	28120		1	0.00	0.04
Sint-Oedenrode	17934	1		0.06	0.00
Someren	18690	1	1	0.05	0.05
Son en Breugel	16235			0.00	0.00
Uden	40910	2	4	0.05	0.10
Valkenswaard	30335	1	4	0.03	0.13
Veghel	37465	1		0.03	0.00
Veldhoven	44155	2	2	0.05	0.05
Vught	25635	1	1	0.04	0.04
Waalre	16765	1		0.06	0.00

Tabel 3^e Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie, naar gemeente en naar discriminatiegrond³⁰

	Antisemitisme	Godsdienst (waarvan islam)	Ras	Seksuele gerichtheid	Onbekend
Asten	1		0	2	
Best	1	2(2)	3		3
Bladel			1		
Boekel				2	1
Boxmeer	1		0	1	4
Boxtel			1	1	
Cranendonck		1			
Cuijk	1	2(2)	0	2	6
Deurne	1		0	1	2
Eersel				1	1
Eindhoven	4	6(6)	20	20	15
Geldrop-Mierlo	2	1(1)	1	3	3
Gemert-Bakel				5	
Heeze-Leende			1		
Helmond		2(2)	9	5	4
Heusden	2		2	1	4
Laarbeek				1	
Meerijstad	1	1(1)	2	4	6
Mill en Sint Hubert				1	6
Nuenen, Gerwen, Nederwetten				1	2
Oirschot			1		
Oss			7	6	5
Reusel-De Mierden			2	1	3
's-Hertogenbosch	1	1(1)	21	21	9
Sint Anthonis			1	3	1
Sint-Michielsgestel				1	2
Someren				3	
Son en Breugel				2	1
Uden			4	3	1
Valkenswaard				1	

³⁰ Het totale aantal registraties per jaar in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal in tabel 1. Eén registratie kan over discriminatie op meerdere gronden gaan en dat verklaart het verschil.

Veldhoven			2	1	
Vught	2		4	1	3

Tabel 3e 2 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie, naar gemeente en naar wijze van discriminatie³¹

	Belediging	Mishandeling	Vernieling/bekladding	Onbekend
Asten	3			
Best	5		4	
Bladel	1			
Boekel	2		1	
Boxmeer	2		4	
Boxtel	2			
Cranendonck			1	
Cuijk	5		5	1
Deurne	2		2	
Eersel	1		1	
Eindhoven	52	3	9	1
Geldrop-Mierlo	5	1	4	
Gemert-Bakel	5			
Heeze-Leende	1			
Helmond	17		3	
Heusden	7		2	
Laarbeek	1			
Meierijstad	10		4	
Mill en Sint Hubert	2		5	
Nuenen, Gerwen, Nederwetten	1		2	
Oirschot	1			
Oss	15		3	
Reusel-De Mierden	3		3	
's-Hertogenbosch	42	1	10	
Sint Anthonis	4		1	
Sint-Michielsgestel			3	
Someren	3			
Son en Breugel	2		1	
Uden	6	1	1	
Valkenswaard	1			
Veldhoven	3			
Vught	8		2	

³¹ Het totale aantal registraties per jaar in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal in tabel 1. Eén registratie kan over discriminatie op meerdere wijzen gaan en dat verklaart het verschil.

Tabel 3e 3 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie, naar gemeente en naar locatie ³²

	Commerciële dienstverlening	School	Sportcomplex	Werk gerelateerd	Directe woonomgeving	Gebedshuis	Horeca	Openbaar vervoer	Openbare weg	Overig/onbekend	Sociale media
Asten									2		1
Best			1	3	1				3		1
Bladel					1						
Boekel				1	1				1		
Boxmeer			1			3			1		1
Boxtel				1	1						
Cranendonck					1						
Cuijk		1			4	2	1		2		1
Deurne					1		1		2		
Eersel		1			1						
Eindhoven	1	3	1	2	17	1	3		25	1	11
Geldrop-Mierlo				1	3				5		1
Gemert-Bakel			1		2		1		1		
Heeze-Leende									1		
Helmond				1	10	1	1		6		1
Heusden		1			2				3		3
Laarbeek					1						
Meierijstad		2	1			1	1		7		2
Mill en Sint Hubert					1	3			2		1
Nuenen, Gerwen, Nederwetten					2				1		
Oirschot					1						
Oss	1	1	1		8				5	1	1
Reusel-De Mierden			1				2		3		
's-Hertogenbosch	2		2		20		3	1	20		5
Sint Anthonis					1		1				3
Sint-Michielsgestel					2	1					
Someren					2				1		
Son en Breugel			2				1				
Uden	1	1					1		4		1
Valkenswaard							1				
Veldhoven		1			1				1		
Vught				4	1				2		3

Tabel 3h Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten politie, per wijkteam/basisteam

Basisteam	2015	2016
De Kempen	-	22
Dommelstroom	-	19
Eindhoven-Noord	-	26
Eindhoven-Zuid	-	39
Maas en Leijgraaf	-	46
Maasland	-	18
Meerij	-	32
Peelland	-	36

³² Het totale aantal registraties per jaar in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal in tabel 1. Eén registratie kan over discriminatie op meerdere locaties gaan en dat verklaart het verschil.

's-Hertogenbosch	-	53
Totaal	-	291

Tabel 3h.2 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten per wijkteam/basisteam naar discriminatiegrond

Basisteam	Antisemitisme	Godsdienst (waarvan islam)	Onbekend	Ras	Seksuele gerichtheid	Totaal
De Kempen	1	2(2)	7	9	3	22
Dommelstroom	2	2(1)	6	2	7	19
Eindhoven-Noord		2(2)	7	10	7	26
Eindhoven-Zuid	4	4(4)	8	10	13	39
Maas en Leijgraaf	2	3(3)	19	7	15	46
Maasland			5	7	6	18
Meerij	5		15	7	5	32
Peelland	2	2(2)	6	9	17	36
's-Hertogenbosch	1	1(1)	9	21	21	53
Totaal	17	16(15)	82	82	94	291

Tabel 3h.3 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten per wijkteam/basisteam naar wijze van discriminatie

Basisteam	Belediging	Mishandeling	Onbekend	Opruiing	Vernieling	Totaal
De Kempen	14				8	22
Dommelstroom	10	1			8	19
Eindhoven-Noord	17	2			7	26
Eindhoven-Zuid	35	1	1		2	39
Maas en Leijgraaf	27	1	1		17	46
Maasland	15				3	18
Meerij	21				11	32
Peelland	31				5	36
's-Hertogenbosch	42	1			10	53
Totaal	212	6	2		71	291

Tabel 3h.4 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten per wijkteam/basisteam naar locatie

Basisteam	Commerciële dienstverlening	Directe woonomgeving	Gebedshuis	Horeca/festiva/uitgaan	Onbekend/overig	Openbaar vervoer	Openbare weg	School	Sociale media	Sportcomplex	Werk gerelateerd	Totaal
De Kempen		5		2			7	2	1	2	3	22
Dommelstroom		6		2			7		1	2	1	19
Eindhoven-Noord		10					9	3	3	-	1	26

Eindhoven-Zuid	1	7	1	3	1		16		8	1	1	39
Maas en Leijgraaf	1	7	9	3			12	3	9	1	1	46
Maasland	1	8			1		5	1	1	1		18
Meerij		6	1	1			10	2	6	1	5	32
Peelland		16	1	3			12		2	1	1	36
's-Hertogenbosch	2	20		3		1	20		5	2		53
Totaal	5	85	12	17	2	1	98	11	36	11		291

4. Cijfers College voor de Rechten van de Mens over Politie-eenheid Oost-Brabant³³

Tabel 4a Aantal verzoeken om een oordeel bij het College voor de Rechten van de Mens, naar discriminatiegrond

	2016
Geslacht	7
Ras	11
Nationaliteit	3
Godsdienst	3
Seksuele gerichtheid	2
Burgerlijke staat	0
Politieke overtuiging	0
Levensopvatting	1
Arbeidsduur	1
Vaste/ tijdelijke arbeidscontracten	0
Handicap/ chronische ziekte	9
Leeftijd	6
Grond onbekend	3
Totaal	46

Tabel 4b Aantal verzoeken om een oordeel bij het College voor de Rechten van de Mens, naar Terrein

	2016
Arbeid – Werving en selectie	8
Arbeid – Aanstelling	2
Arbeid – Beëindiging arbeidsrelatie	3
Arbeid – Arbeidsvoorwaarden	6
Arbeid – Arbeidsomstandigheden	0
Goederen en Diensten	20
Geen terrein	4
Onbekend	3
Totaal	46

Tabel 4c Aantal oordelen College voor de Rechten van de Mens

	Aantal
2015	10*
2016	11

*Waarvan 1 oordeel eigen handelen.

³³ Cijfers over 2015 konden niet tijdig beschikbaar worden gesteld.

Tabel 4d Aantal oordelen College voor de Rechten van de Mens, naar uitspraak

	2015	2016
Oordelen met minstens een uitspraak verboden onderscheid/ strijd met de wet	5*	8**
Oordelen zonder onderscheid/ strijd met de wet	5	3
Totaal	10	11

*Oordeelnummers 2015-4, 2015-30, 2015-33, 2015-135, 2015-137.

**Oordeelnummers 2016-20, 2016-27, 2016-63, 2016-64, 2016-67, 2016-68, 2016-71, 2016-72.

Bijlage 3. Toelichting op begrippen ADV's

ADV's hanteren bij de registratie van meldingen begrippen waarvan de precieze betekenis niet altijd voor zich spreekt. Daarom worden hieronder een aantal begrippen toegelicht. De omschrijvingen zijn gebaseerd op de omschrijvingen die de Landelijke Vereniging tegen Discriminatie (LVtD) hanteert in de Factsheet Discriminatie 2016.

Discriminatiegronden die minder/niet voor zich spreken

Ras: Onder de discriminatiegrond 'ras' (juridische term) vallen onder meer klachten over discriminatie vanwege etnische afkomst of huidskleur.

Antisemitisme: Bij klachten over antisemitisme gaat het om het discrimineren van mensen vanwege hun joods-zijn (etniciteit of geloof).

Geslacht: Dit zijn klachten van mannen, vrouwen of van transgenders over discriminatie op grond van geslacht. Ook discriminatie vanwege zwangerschap valt hieronder.

Seksuele gerichtheid: Bij klachten over discriminatie vanwege seksuele gerichtheid kan het gaan om homo-, hetero- of biseksuele gerichtheid.

Nationaliteit: Klachten over discriminatie op grond van nationaliteit gaan bijvoorbeeld over mensen die geen Nederlandse identiteitspapieren hebben of over mensen met een tijdelijke verblijfsvergunning.

Levensovertuiging: Bij de discriminatiegrond 'levensovertuiging' gaat het om min of meer fundamentele opvattingen over het menselijk bestaan. Deze overtuigingen zijn anders dan maatschappelijke opvattingen, waarbij het eerder om politieke overtuiging zal gaan.

Niet-wettelijke gronden: Dit zijn meldingen van ervaren discriminatie op een grond die niet onder de reikwijdte van de gelijkebehandelingswetgeving valt. Regelmatig gaan deze meldingen over discriminatie vanwege sociale of inkomenspositie (zoals werkloosheid, arbeidsongeschiktheid of woon- of verblijfplaats) of vanwege uiterlijke kenmerken (zoals kledingstijl, haardracht of tatoeages), maar het kan ook dat de discriminatiegrond onduidelijk is gebleven. Ook bij de politie is er een categorie 'discriminatiegrond onbekend'.

Discriminatieterreinen die minder/niet voor zich spreken

Openbare ruimte: Het gaat om onder meer discriminatoire leuzen en tekens op objecten in de openbare ruimte, zoals elektriciteitshuisjes, viaducten, bankjes en lantaarnpalen, of het gaat om scheldpartijen op straat. Als er geen buurtrelatie tussen de betrokkenen is, valt het onder deze categorie. Is er wel een buurtrelatie, dan worden de klachten onder 'buurt/wijk' geregistreerd.

Collectieve voorzieningen: Deze klachten gaan onder meer over de overheid, de gezondheidszorg en uitkeringsinstanties.

Horeca/amusement: Onder klachten over discriminatie in de horeca valt onder meer discriminerend deурbeleid.

Media en reclame: Klachten over reclame gaan bijvoorbeeld over stereotype beelden of over vooroordelen in reclame-uitingen. Klachten over de media gaan over de rol van het desbetreffende medium bij berichtgeving, bijvoorbeeld een klacht over een programma dat een podium verschaft aan een politicus die bepaalde discriminerende uitspraken doet. Als de klacht zich richt op de uitingen zelf, dan valt de klacht onder 'publieke en politieke opinie'.

Onderwijs: De klachten over discriminatie in het onderwijs kunnen betrekking hebben op de verhouding tussen leerlingen onderling of op bejegening van leerlingen door docenten. Daarnaast betreft het discriminatieklachten over schooladviezen of het toelatingsbeleid van een onderwijsinstelling.

Publieke en politieke opinie: Klachten over publieke en politieke opinie gaan over uitspraken van politici of over andere uitingen van publieke of politieke aard, zoals columns. Vaak voelen melders zich persoonlijk aangesproken en gekwetst door de algemene (generaliserende) uitspraken over bepaalde bevolkingsgroepen.

Politie/OM/VD: Hieronder vallen ook discriminatieklachten over het Openbaar Ministerie (OM), de Vreemdelingendienst (VD) en justitiële inrichtingen.

Discriminatiewijzen

Omstreden behandeling: Deze klachten gaan over uitsluiting, bijvoorbeeld van diensten en voorzieningen, of over belemmeringen rondom toegankelijkheid op een bepaald terrein. Ook vallen hieronder klachten over de discriminatoire houding of handelingen van personeel die uitsluiting tot gevolg hebben of de toegankelijkheid bemoeilijken. Omstreden behandeling kan ook gaan over de toepassing van regels die direct of indirect onderscheid tot gevolg hebben.

Vijandige bejegening: Dit betreft mondelinge of schriftelijke uitingen van opvattingen, gedragingen en daden die als discriminerend worden ervaren.

Bedreiging: Hieronder vallen zowel mondeling als schriftelijk geuite bedreigingen gericht tegen personen dan wel objecten, waarbij gerefereerd wordt aan discriminatiegronden.

Geweld: Bij geweld gaat het niet alleen om daadwerkelijk geweld, maar ook om pogingen tot geweld waarbij discriminatie een rol speelt (als motief of als bijkomend feit).

Vernieling: Hieronder kunnen, naast het vernielen van objecten, ook klachten vallen over (pogingen tot) brandstichting en over zogenoemde 'doelbekladding', bijvoorbeeld het bekladden van een moskee of een synagoge.